

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR:
DEM. I. DOBRESCU
Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, Decanul Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosif G. Cohen** Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **René Demogue**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Alfred Juvara**, Profesor Universitar, Avocat; **Ștefan Laday**, Președinte la Consiliul legislativ; **I. Gr. Perieșeanu**, Directorul Bibliotecii Marilor Procese, Avocat; **Emil Stan Rappaport**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-Iași**, fost Ministru, Avocat; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar; **Al. Velescu**, Dr. în Drept, Avocat, **Albert Vahl**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris.

SECRETAR DE REDACȚIE:

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticei Judiciare

S U M A R

— Problema unificării legislative: Scrisoare adresată D-lui C. L. Naumescu, Președintele Uniunii avocaților din România, de D-l Prim Președinte al Consiliului Legislativ Al. Gane;

— *Curierul luni, Octombrie*: Examenul magistraților. Jocul de cărți. Președintele Paul Pott, Delațiunea, intriga și scrisul anonimelor. Taxele și impozitele comunale, de avocatul George Tr. Eliescu, — de Eugen Petit;

— *Reflexiuni asupra Proiectului de Cod al Obligațiilor și contractelor*, de Virgil L. Veniamin;

— *Proiectul „Bunului de familie”*: Textul proiectului de lege întocmit de D-l Ministru de justiție C. Hamangiu și Avizul Consiliului Legislativ.

— Discurs rostit de d-l Melinte, procuror Trib. Buzău, la înmormântarea consilierului la Casație V. Bălășescu.

JURISPRUDENȚE:

— Trib. Brașov s. II: *E. V. inculpată pentru contravenția prevăzută de art. 92 din codul contravențiilor* (Practica ilicită a medicinei, chirurgiei sau dentisticei. Masagii practicate unei lehuze de o moașe).

PROBLEMA UNIFICĂRII LEGISLATIVE

Cu prilejul moțiunii votate de Congresul general al avocaților, ținut la Iași, la începutul luni trecute, când s'a discutat Proiectul de unificare al legislației întocmit de D-l Ministru al Justiției C. Hamangiu, D-l Alexandru N. Gane, Primul Președinte al Consiliului Legislativ adresează D-lui Constantin L. Naumescu, Președintele Uniunii avocaților din România, următoarea scrisoare:

D-LUI CONSTANTIN L. NAUMESCU, PREȘEDINTELE UNIUNII AVOCAȚILOR DIN ROMÂNIA

Domnule Președinte,

Congresul Uniunii corpului de avocați din țară care a avut loc în cursul luni Septembrie trecut în Iași, s'a ocupat cum era și firesc, de marea problemă a unificării noastre

legislative, sesizat fiind în special de un proiect de unificare propus de Ministrul de Justiție D-l C. Hamangiu.

În urma discuțiilor ce s'au făcut în această importantă chestiune, congresul Uniunii a votat o moțiune prin care, după ce felicită de inițiativa luată pe d-l Ministru de Justiție, își exprimă dorința ca baza unificării să fie legile din vechiul Regat și termină cerând instituirea unei comisii compuse din juriști din întreaga țară, numiți de Uniunea avocaților care să găsească mijloacele cele mai nimerite pentru realizarea unificării legislative.

Cum însă opera de revizuire a codurilor noastre judecătorești a fost dată prin legea din 1925, a înființării Consiliului Legislativ în sarcina acestei instituții, cred ca o datorie de conștiință față de Uniunea corpului de avocați, să vă arăt pe scurt metoda de lucru ce a întrebunțat-o Consiliul cât și mijloacele cele mai indicate pentru realizarea unificării.

Dispozițiunile art. 157 din Constituție ne impun în mod categoric „Revizuirea codicelor existente spre a le pune în armonie cu Constituția și a asigura unitatea legislativă”.

Prin revizuire cine poate însă înțelege extinderea pur și simplu a vrenuina din codurile existente, când nici unul din ele, nu mai răspund nevoilor timpurilor ce trăim?

Codul Napoleon pe care vechiul Regat l'a primit aproape neschimbat la 1864, este covârșit de o bogată doctrină și de o jurisprudență mereu sporită, care îl întrecește și îl modifică fără încetare.

Construcțiunile jurisprudențiale sunt însă forțat limitate de texte lipsite de elasticitate, și deseori contradictorii așa că acumularea dreptului jurisprudențial nu face decât să mărească greutățile pentru a cunoaște și mânui regulele de drept.

Extinzând dar codurile în forma lor actuală, am extinde nu numai litera legii, ci toate acele instituții și norme, care s'au creat în afară și deasupra textelor și se înțelege de la sine de câte greutăți aproape de neînviș se vor lovi practicienii noilor provincii când vor avea să caute regula de drept aplicabilă în culegeri de jurisprudență, sau în prea bogata literatură juridică franco-română.

Proiectul d-lui Ministru de Justiție Hamangiu pentru extinderea legiuirilor vechiului Regat ne întărește în această convingere, căci cunosător al acestor imperfecțiuni și difi-

cultăți, dă acestei extinderi numai un caracter provizoriu, până la revizuirea codurilor noastre (art. 8).

Dar și opera de revizuire redusă la o simplă introducere a unor dispozițiuni superioare ce s'ar găsi în vreunul din codurile ținuturilor alipite, tot pentru aceleași motive este neîndestulătoare, căci împrumutând numai cele câteva dispozițiuni privitoare la regulul matrimonial, la declarațiunea de majoritate, la paternitatea nelegitimă, la dreptul de moștenire, sau la organizarea cărților funduare, dar păstrând intact întreg restul, adică cea mai mare parte a codului nostru, dăm unei țări noi un cod vechiu.

Pe de altă parte, un cod trebuie să fie un organ unitar în care diferitele reguli și instituțiuni să se sprijine unele pe altele, complectându-se reciproc.

Revizuirea parțială, este însă fragmentară și în mod necesar necompletă, ea fiind strâns limitată de nevoia de a nu contrazice principiile și cadrul codului existent.

Exemplul ce-l avem cu extinderea legiurilor franceze în Alsacia și Lorena, dar cu păstrarea în vigoare pe termen de 10 ani a unor dispozițiuni considerate ca superioare, nu este concludent fiindcă nu se potrivește cu situația dela noi.

Alsacia și Lorena nu sunt decât două mici provincii rupte la 1871 dela sânul patriei mame, și care anterior aveau o legislațiune comună. Actualul cod german, nefiindu-le aplicat decât la 1900, ele nu erau legate de tradiția locală.

Dar la noi? Poate ficomparație între cele două ținuturi franceze, și aproape o jumătate din țară care nu cunoaște și nu a cunoscut niciodată legislația vechiului Regat?

Nici din punct de vedere al situațiunei de drept, exemplul nu e potrivit. Proiectul de extindere sus amintit tinde precum vedem, să aplice întreaga noastră legiuire pe tot teritoriul țării, dar numai până la revizuirea codurilor, pe când în Franța situațiunea e tocmai inversă, căci dreptul francez se reintroduce și numai dispozițiunile speciale ale ținuturilor alipite sunt declarate provizorii.

Revizuirea codurilor noastre așa cum o cere Constituțiunea și cum o înțelegem și o voim cu toții, nu se putea dar reduce la o simplă altoire a unor dispozițiuni superioare din legiurile celorlalte provincii, cu atât mai mult cu cât aceste dispozițiuni ele singure au nevoie de a fi revăzute și completate, iar introducerea lor în cod în vederea armonizării cu textele existente, fatal răscolește tot codul.

Când nu puteam deci pași la o unificare prin simpla extindere a nici unui cod existent, și nici la o revizuire parțială prin introducerea unor singuratiche dispozițiuni, nu mai avea Consiliul nostru înaintea sa, decât o sigură cale pe care a trebuit să apuce, calea cea mai anevoioasă, mai lungă și mai plină de răspundere, dar singura care ne deschidea perspectivele cele mai largi, calea unei revizuiți complete.

Intrați pe acest făgaș, datoria noastră ne impune să atingem toate chestiunile nerezolvate sau obscure și toate problemele noi pe care le-a adus timpul, le-a ridicat doctrina, și le-a aplicat jurisprudența.

Nu ne mai este permis ca să trecem cu vederea, nici noul proiect franco-italian al obligațiunilor la care au colaborat cei mai iluștrii profesori și savanți, nici să ignorăm chestiunile ce le ridică aplicarea dreptului internațional privat, nici noile teorii ale actului și faptului juridic, sau teoria eredității și proprietății aparent, a abuzului de drept, teoria obiectivă a riscului în materie de răspundere civilă, aceea a transportului de datorii, obligațiunile naturale așa de rudimentar tratate în cod, însăfârșit atâtea și atâtea mari probleme, peste cari nu se poate trece și de importanța cărora mai bine decât oricine, își dau desigur seamă membrii baroului, fiindcă se lovesc adesea de ele la bara justiției.

Pășind dar la o revizuire așa cum trebuie înțeleasă, evident că nu se mai poate face în cadrul îngust în care e construit vechiul nostru cod.

În opera noastră de revizuire intervine încă un factor important de care trebuie să ținem seama, căci dacă considerăm în adevăr unificarea legislativă ca o închegare sufletească, ea nu se poate face cu gând de predominare ci în spiritul larg de conciliere a tuturor intereselor.

Ceeace vă pot însă încredința Domnule Președinte, este că aceste coduri au de fir conducător, tot îmbătrânitele și totuși veșnicile tinere, codurile vechiului Regat.

De altfel din înseși proiectele pe care Consiliul le-a dat până acuma la lumină vă puteți încredința de aceasta. Dacă ni s'au făcut cum ne așteptam, unele obiecțiuni asupra unora din soluțiunile adoptate în proiectele noastre, care cod însă nu ridică critici când aceleași probleme sunt susceptibile de atâtea soluțiuni.

Primul proiect al codului civil german, datorit colaborării unor juriști cu renume mondial precum Windscheid, Gebhard, Planck, a fost întâmpinat de neșumărate studii critice, cele mai multe neted ostile, cum au fost printre altele, cele ale lui Gierke; o întreagă literatură a fost publicată pentru a semnală lipsurile și lacunele acestei opere.

Nimeni nu s'a gândit însă că acest proiect trebuia înlăturat pierzându-se astfel rodul unei munci de ani de zile. Supus cercetării unor noi comisii, revăzut în întregime, proiectul inițial sub forma amendată a unor proiecte succesive, a sfârșit prin a deveni acel impunător monument juridic, care este codul civil german.

Tot astfel se petrec actualmente lucrurile în Italia, unde problema revizuiți codurilor este la ordinea zilei. Primul proiect al codului de comerț, datorit lui Cesar Vivante, autoritate nediscutată și nediscutabilă, a stârnit în lumea juridică și comercială numeroase critici și obiecțiuni. De atunci alte proiecte au văzut lumina tiparului, simple prelucrări ale celui dinfăi, îmbunătățit și completat, potrivit cu diferitele propuneri făcute de doctrină și de practică.

Aceeaș soartă a avut și proiectul de procedură civilă datorit lui Chiovenda.

Exemplele ar putea fi ușor înmulțite pentru a dovedi că pretutindeni proiectele cari au slujit mai târziu la înfăptuirea codificării, nu s'au prezentat dela început sub formă desăvârșită, ceeace nu a fost o piedică pentru ca aceste lucrări după noi cercetări și discuțiuni, să fie întregite și amendate și apoi prefăcute în texte legale.

Este firesc prin urmare ca și proiectele Consiliului să prilejuiască critici și obiecțiuni; ele pot fi însă desăvârșite printr'o nouă cercetare cu atât mai ușor cu cât nimeni, dar absolut nimeni nu ne-a imputat că lucrările Consiliului nu sunt alcătuite în spiritul sintetic latin având de bază în special legiurile vechiului Regat.

De urgența acestor lucrări încă ne-am dat seama dela început, fiindcă considerăm unificarea legislativă ca cheia de boltă a înseși unității neamului nostru.

În ce privește stadiul lucrărilor noastre, țin să vă informez că în acești cinci ani trecuți dela înființare, Consiliul Legislativ a pregătit și dus până la capăt, proiectul *codului penal*, terminat încă de acum trei ani și care a fost depus în Parlament de către fostul Ministru de Justiție, d-l Stelian Popescu.

Deasemenea a fost dat publicității, la sfârșitul anului trecut, un *ante-proiect al codului de comerț*, iar în ultimele luni ale acestui an, Consiliul Legislativ termină *ante-proiectul codului de procedură civilă*, în afară de materia executărilor silite, *ante-proiectul codului de procedură penală*, precum și proiectul *definitiv și complet al codului de comerț*.

Vom trimite deasemenea foarte curând la tipar, *anteproiectul* unei importante părți din codul civil, cuprinzând titlul preliminar, unde în afară de principiile generale ale dreptului, se reglementează amănunțit conflictele de legi, apoi primele două cărți care tratează materia persoanelor fizice

și juridice, organizația familiei, tutela și protecția incapacabililor, contractele matrimoniale în strânsă legătură cu capitalul căsătoriei. Ante-proiectul va fi întovărășit de legea de punere în aplicare, care osebît de numeroase dispozițiuni tranzitorii, menite nu numai să reglementeze trecerea dela legiuirea veche la cea nouă, dar încă să facă legătura între dispozițiunile celor patru legiuri în vigoare cu dispozițiunile ante-proiectului, cuprinde unificarea unor capitole de drept civil, de procedură civilă și de drept penal în nedespărțite legături cu dreptul persoanelor și cu noua organizare a familiei, precum dreptul de moștenire al copilului nelegitim și al soțului supraviețuitor, sancțiunea actelor juridice încheiate de incapabili fără îndeplinirea formalităților abilitante, procedurile speciale: divorț, interdicție, declarație de moarte etc., precum și reglementarea delictului de abandon de familie, delictul de cercetare temerară a paternității naturale și altele. În acelaș timp, vor fi publicate ante-proiectele legilor speciale, în strânsă legătură cu partea unificată a dreptului civil și anume: modificarea legii actelor de stare civilă, a controlului persoanelor juridice, a numelui, a alienațiilor.

Astfel, Consiliul a preparat textele trebuincioase pentru cazul unei eventuale dorinți a legiuitorului de a pune în vigoare aceste texte elaborate care împreună ar putea alcătui un cod al persoanelor și al familiei.

Cartea contractelor și obligațiunilor tradusă la Consiliu, după proiectul franco-italian va fi deasemenea în scurt timp revăzută cu atât mai grabnic cu cât această parte importantă a codului civil, e strâns unită cu materia obligațiunilor și a contractelor din proiectul nostru de cod de comerț.

Dăm precum vedeți, tuturor lucrărilor noastre la început forma modestă de ante-proiecte, pentru ca să le putem astfel supune discuțiunilor Corpului judecătoreșc ca și Corpului de avocați înainte de a le da forma definitivă de proiecte, căci ne dăm bine seamă că ele pot avea încă lipsuri care ținem să fie exăminate și completate, tot de acei cari au întocmit lucrarea, pentru că ei sunt mai în măsură să facă și toate modificările textelor corespunzătoare.

Consiliul Legislativ în toate aceste lucrări a făcut apel la reprezentanții înalțelor instanțe judecătorești, ai facultăților noastre de drept, precum și ai baroului, care au funcționat la Consiliu în calitate de consilieri temporari.

Astfel pentru codul civil am avut pe lângă concursul membrilor dela Curtea de Casație, d-nii Grigore Ștefănescu și A. Alexiu și pe acei al profesorilor universitari sau avocați ca d-nii Gheorghe Plastara, A. Cerban, Alfred Juvara, Valeriu Roman.

La codul de procedură civilă au luat parte dela Casație d-nii membri Viforeanu, Bocancea, Bălășescu, defunctul Corneliu Botez, d-nii profesori universitari Eugen Herovanu, Cădere., precum și d-l Em. Dan, fost pro-decan al baroului de Ilfov.

Pentru codul comercial am avut la început ca consilieri temporari, pe defuncții profesori de universitate Vasile Dimitriu și M. Pașcanu, precum și pe d-nii profesori universitari Petre Dragomirescu, I. Fințescu, C. Stoianovici și în tot cursul lucrărilor pe d-l avocat Josef Cohen, iar în materia societăților comerciale, am avut și concursul d-lor avocați Em. Pantazi și S. Rosental.

În special, în ce privește acest ante-proiect al codului de comerț, voesc să adaog, că după ce el a fost dat publicității, Consiliul a cules și reținut multe din observațiunile judiciarioase ce-i s'au făcut, fie direct, fie prin scrieri, iar pentru desăvârșirea lucrărilor în ultimele luni, a făcut apel la profesorii de drept comercial dela toate universitățile noastre din țară, cari au și fost numiți consilieri temporari, primind efectiv concursul prețios al d-lor profesori D. Gălășescu și Dr. M. Hacman dela universitatea din Cernăuți, a D-rului Poruțiu dela universitatea din Cluj și Victor Pop, președinte la Curtea de Apel din Cluj.

Cu concursul acestor d-ni consilieri temporari, am revizuit și elaborat proiectul definitiv al codului de comerț care

va apare negreșit cel mai târziu în cursul lunii Noembrie a.c.

Codurile de drept public, încă au fost lucrate împreună cu consilierii temporari, profesori de universitate d-nii Iulian Teodorescu și V. V. Pella, C. Rătescu, președinte la Curtea de Casație și d-nii consilieri Chiselită, Oprescu și defunctul Matei Balș.

Transformarea tuturor ante-proiectelor noastre, în proiecte definitive, după ce vor fi date publicității, apoi redactarea expunerilor de motive, precum și votarea lor de Corpurile Legiuitoare pentru a le da putere de lege, evident va reclama încă o scurgere de timp care nu mai este toată în voința noastră.

Să nu se uite însă că numai codul civil german a fost elaborat după aproape 50 de ani de studii, că codul civil ungar și azi după zeci de ani nu e încă terminat, că chiar lucrările proiectului franco-italian al obligațiunilor și contractelor a ținut după propria afirmare a celor ce l'au întocmit, mai bine de 10 ani.

Ceeace nu s'a putut încă face în Franța până astăzi, ceeace nu au făcut încă Cehoslovacia, Jugoslavia și Polonia, care au început lucrările de unificare încă din 1919, și nu au isbit a le desăvârși nici până astăzi, să nu se ceară dar acestui Consiliu, întrerupt cum este în tot cursul sesiunilor parlamentare, adică 6 luni pe an din cele 10 de activitate, cu cercetarea proiectelor de legi ce urmează a fi supuse Corpurilor Legiuitoare, să facă și minunea de a fi terminat în 5 ani, revizuirea nu a unui singur cod, dar a 5 coduri judecătorești laolaltă!

Am ținut Domnule Președinte, să vă aduc astfel la cunoștință, foarte pe scurt de altmintrelea, atât modul în care am înțeles să facem lucrările de unificare, cât și activitatea ce a desfășurat-o Consiliul Legislativ în această direcțiune, pentru că deși ele vin poate prea târziu, trebuiau însă să fie cunoscute mai ales când se discută și se iau de congres rezoluțiuni în această mare și grea problemă care interesează de aproape toată țara.

Moțiunea congresului din Iași nu poate dar, decât să ne bucure.

Chemarea ce o face Uniunea corpului de avocați, pentru ca toți juriștii de seamă din întreaga țară, ca o datorie cetățenească să aducă contribuțiunea emoștințelor și experienței lor bogate, pentru găsirea mijloacelor celor mai indicate în vederea unificării legislative, este o cheazășie că lucrările Consiliului Legislativ vor primi îmbunătățirile cerute de practică, și astfel rod al unei colaborări ce ne este prețioasă, ele vor căpăta mai sigur asentimentul general al lumii juridice.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

ALEXANDRU N. GANE,

Prim Președinte al Consiliului Legislativ

25 Septembrie 1931. —

CURIERUL LUNEI OCTOMBRIE

IX

Examenul magistraților. — Jocul de cărți. — Președintele Paul Pott. — Delațiunea, intriga și scrisul anonimelor. — Taxele și impozitele comunale de avocatul George Tr. Eliescu

Examenul magistraților are mulți adversari. — Trebuie să recunoaștem că acesta nu poate fi modul ideal pentru selecționarea candidaților și înaintarea magistraților; din potrivă, i se pot adresa serioase critici. Totuși, un alt sistem mai bun nefiind cunoscut,

este singurul la care poate recurge legiuitorul, atunci când se ocupă de reorganizarea judecătorească.

Admitem că s'ar putea întâmpla — și s'a întâmplat — ca un element slab să reușească a trece examenul de admitere; el însă va cădea, de sigur, la concursul pentru înaintare. Corectivul examenului de admitere, îl găsim deci în concursul pentru înaintare.

În schimb, este exclus ca un candidat bine pregătit să fie respins dela aceste probe, atunci când ele se țin după un regulament dibaci alcătuit — ca acela ce este astăzi în vigoare la ministerul de Justiție.

Dar dacă multe păreri sunt favorabile examenului de admitere, cele mai aspre obiecțiuni se aduc concursului pentru înaintare. Dela început trebuie să declarăm că ele ni se par cu totul neintemeiate. Un magistrat, oricât de mare vechime are în carieră și oricât de multe dovezi despre destoinicia lui a dat în trecut, nu poate fi dispensat de a păstra mereu prezente în memoria lui cunoștințele elementare de drept, pe cari este dator să le reîmprospăteze zilnic. Mai mult încă, cu cât concursul de înaintare va avea un caracter mai *practic*, adversarii săi vor fi mai puțin îndrituiți de a-l combate.

Cași un virtuos al pianului, care în fiecare dimineață face ore întregi de exerciții, judecătorul bun trebuie să citească câteva pagini de drept înainte de a pleca la tribunal. Procedând astfel, el va fi totdeauna gata să se prezinte la concursurile pentru înaintare.

Altminteri, unii magistrați se culcă pe laurii câștigați la examenul de admitere, neglijează cartea și departe de a fi în curent cu tot ce se scrie nou în drept și cu ultimele evoluții ale jurisprudenței, ei uită chiar ceia ce au știut când erau începători, mai ales dacă se întâmplă să funcționeze la o instanță al cărui rol este sărac în afaceri civile și comerciale, deoarecare importantă.

Cât timp judecătorul funcționează, el trebuie să se aștepte oricând la controlul cunoștințelor sale juridice, ca și casierul unei bănci la verificarea cassei de bani. Nimeni nu poate fi dispensat de acest control. Când el va fi în viață, nu se vor mai vedea magistrați ale căror legături cu știința dreptului, au rămas doar o simplă amintire a trecutului.

* * *

Jocul de cărți este interzis magistraților printr'o recentă circulară a d-lui Ministru de Justiție; mai exact vorbind, acea circulară reamintește celor ce ocupă fotoliile de judecători, că atunci când le părăsesc, — după terminarea ședinței, — nu trebuie să treacă pe scaunele cari înconjoară mesele verzi ale cluburilor.

Morala curentă admite — trebuie să recunoaștem — jocul de cărți. Această morală are însă drept singur sprijin *tradiția*. Dar atât numai, căci ceia ce

tolerează morala *curentă*, nu poate admite morala *curată*.

Să te așezi la o masă de joc, alături de persoane pe care uneori abia atunci le-ai cunoscut; să învârti câteva cartoane, iar apoi să te vezi mai bogat sau mai sărac, după cum te-a favorizat sau nu norocul, iată ceia ce nu poate admite un om care prețuiește cinstea printre însușirile sale sufletești. Dar, ceia ce nu este îngăduit unui om oarecare, cu atât mai mult nu poate fi permis unui judecător, adică unui om însărcinat în societate cu delicata misiune de a fi arbitru neprihănit al celor mai delicate probleme relative la onoarea semenilor săi.

Cei cu cari joci astăzi și dela cari poți să iei astfel bani, indiferent de quantumul sumei, pot figura mâine printre justițiabilii pe cari îi vei avea de judecat; dacă e vorba de un avocat, acesta a câștigat banii pe care-i ții, dă astfel, poate chiar dela clientul pentru care a plecat în fața ta.

Mai mult încă. Sunt unele jocuri, cari pe lângă hazard mai pretind și o mare doză de șiretenie, de minciună chiar. Ceia ce în limbajul cartoforilor se numește *cacialma*, este o adevărată excrocherie, căci jucătorul care recurge la ea, face toate manoperele posibile pentru a-și convinge adversarii că el are în mâini unele cărți mari, pe când în realitate este cu totul altfel.

Cum va putea aprecia cineva curățenia sufletească a unui judecător pe care îl vede la club — oricât de închis și de select ar fi acel club — reușindu-i minuat aceste cacialmale?

Chiar micile jocuri de familie — cum foarte bine reamintește circulara de care ne ocupăm, — demnă prin stilul ei și înaltele idei morale ce cuprinde a figura în paginile unei antologii —, sunt și ele periculoase pentru că ușor pot duce pe jucător către patima jocului de cărți; din mici, ele degenerază în mari. Odată cu progresarea mizei, vine și pofta jucătorului de a se mută dela masa lui de acasă, la masa verde a unui club. Dar, pe lângă aceasta, câtă pierdere de vreme! Dacă toți cei cari joacă cărți ar lucra într'o uzină în timpul consacrat jocului, produsele acestei fabrici ar putea îmbogăți o întreagă țară.

Facem o singură excepție, pentru jocurile cari, lăsând hazardul pe ultimul plan, pun în acțiune memoria, perspicacitatea și inteligența jucătorilor, cum este acela numit *bridge*, și aici însă cu condiția ca miza să fie neînsemnată și să nu-i absoarbă tot timpul liber jucătorului. O mică pasiune pentru un astfel de joc, credem că poate fi îngăduită chiar și celui mai neprihănit judecător.

* * *

Președintele Paul Pott este originalul erou al ultimului roman datorit literatului italian *Pitigrilli*, care de astă dată și-a ales subiectul din viața tribunalelor parisiene. Autorul acesta a scris până acum

romane ușoare, pline de humor, nu însă totdeauna cuviincioase. El excelează în jocuri de cuvinte și are unele comparații minunate, pe cari le dă sub formă de aforisme. Romanul de care ne ocupăm însă, este prima lui lucrare cu adevărat serioasă. Iată subiectul lui:

La una din secțiile tribunalului corecțional din Paris, se judecă procesul femeii Maria Larson, învinuită de furtul unui ceasornic și deturnarea altor câteva obiecte, în prejudiciul fostului ei amant, individ foarte puțin recomandabil. După desbaterile urmate, președintele Pott convins că banii cu cari reclamantul și-a cumpărat ceasul și celelalte obiecte însușite de inculpată, îi fusese dați chiar de aceasta din urmă, este de părere că femeia trebuie achitată. Cei doi judecători însă, vroiesc a-i da o pedeapsă aspră. Președintele Pott, om de vreo 35 ani, care tocmai trece printr'o criză morală pricinuită de constatarea că nu se poate face dreptatea pe care el o crede cea adevărată, ajunge la paroxismul indignărei. Eșind din camera de deliberare și așezându-se pe fotoliul prezidențial în cea de ședințe, cu asesorii săi alături, pronunță următoarea sentință:

„In numele poporului francez, văzând articolul cure și culare, considerând că... și mai ales pentru că judecătorul care șade la dreapta mea este un tâmpit și că acela care stă la stânga mea este alt tâmpit, d-ta Maria Larson ești condamnată să suferi pedeapsa de trei ani reclusiune și să plătești despăgubirile civile pretinse de reclamant”.

„Ai trei zile libere pentru apel și te sfătuesc să-l faci pentru că din fericire toți judecătorii nu sunt ca aceștia doi”.

Își închipuie oricine senzația pe care pronunțarea acestei sentințe o produce de ambele părți ale barei, în sala de ședințe și ecourile ei din presa franceză. Președintele Pott, care după pronunțare își dă imediat demisia din magistratură, devine în 24 ore cel mai celebru om din Paris. Ziarele vorbesc numai de cazul lui, fotografia îi este expusă în toate vitrinele, casele de comerț îi cer semnătura pentru reclamă, șansonetiștii îi compun cuplete. Un negustor pune firma „La președintele Pott”, iar concurentul său de alături, ca să nu rămâie mai prejos: „La cei doi tâmpii”.

Pentru curajul gestului său, advocații îl felicită: bătrânul *bâtonnier* îi spune:

— „Noi am pierdut în d-ta un mare judecător.. Rămâi eu „noi și vei fi un mare avocat!”

Pott are un singur și bun prieten: orbul Loevy. Acesta, pus în curent cu cele petrecute, îl povătuște:

— „Trebuie să fii indulgent când judeci pe judecători. Ei „sunt atât de rău plătiți și totuși de multe ori urmează să decidă în afaceri relative la milioane. Ei trebuie să asculte „palavrele marelui avocat devenit celebru prin intrigile „sale, care câștigă într'o singură zi ceiace judecătorii nu pot „dobândi în cinci ani”.

Însă Pott îi răspunde:

— „Dar casierii băncilor câștigă încă și mai puțin, dar „totuși prin mâinile lor trec milioane.”

— Este adevărat — ripostează indulgentul Loevy, dar gândește-te la colegul tău cel mai tânăr; este un biet om împovărat de copii; o cincime din salariul său a fost sechestrat, proprietarul îi cere plata chiriei, furnizorii i-au tăiat creditul, polițele emise de dânsul ajung la scadență. Dacă ar fi plătit mai bine, s'ar află mult mai liniștit și ar putea cerceta cu mai multă atențiune cauzele care îi sunt supuse.

Ziariștii, lacomi de interviuri, asediază modesta locuință a fostului judecător. Acesta este silit să le expună adevărata lui profesiune de credință, din care rezultă tragedia ce se petrece în sufletul acestui om. Este, pentru noi, partea cea mai importantă a romanului, pe care o traducem în întregime:

„Am vroit să fiu și eu om de acțiune, dar am observat că de cele mai adeseori oamenii de acțiune se adresează mai curând celor mai josnice sentimente ale aproapelui lor, decât celor nobile. Codul penal asigură cu iertarea de pedeapsă pe falsificatorii de monedă, cari își denunță complicită, ceia ce însemnează că el acordă un premiu josniciei. Societatea pentru ca să se apere nu dă înapoi dela nimic, nici chiar dela încurajarea delafțiunii.

„Ași fi vroit să fiu avocat; aveam entuziasmul naiv de a apăra văduva și orfanul; în cariera mea de judecător am putut însă constata, câtă ironie pun oamenii de lege în aceste expresii; dar eram sărac și neputând aștepta, m'am făcut judecător”.

Și mai departe un îndrăzneț paradox:

„Imi este frică de persoanele neconruptibile. Acestea sunt cele mai ușor de corupt. Căci persoanele corruptibile au un tarif: cu ele este o chestiune de sumă. Uneori, din fericire, tariful lor este atât de urcat, încât nu se poate ajunge până la el. Dar persoanele neconruptibile, sunt realmente periculoase, pentru că ele se lasă convinse, și prin consecință, pot fi indirect corupte; dacă nu prin bani, dar numai prin vorbe.

„Cât despre judecători, eu nu am avut niciodată rapoarturi cu colegii mei, pentru că aceștia trăiesc după jargonul lor juridic, fără a cunoaște nimic din viața reală. Ei consideră pe inculpat după cum psihologul consideră un cobai sau botanistul un grăunte de mazere; adică drept subiecte de experiență. Ceiace ei au în vedere, este numai triumful tezei, progresul jurisprudenței și..

— „Și înaintarea în carieră, întrerupe unul dintre ziariști.

„Nu. În ceea ce privește interesul, nu am întâlnit în viața mea decât judecătorii cinstiți; am găsit unii de inteligență îndoelnică, de cultură mediocră, sau având numai simțul limitat al responsabilității; dar magistratura este eroică, cum se spune în mod obicinuit. În mod fatal deformarea profesională face ca în mintea judecătorului anii de reclusiune să nu fie decât niște numere, după cum banii se reduc în mâinile crupierilor sălilor de joc la simple discuri de celuloid.

„În primele zile ale carierei lui, judecătorul simte delicatețea misiunii sale: îndeplinirea acestei funcțiuni îi dă teama pe care o are tânărul chirurg la cele dintâi laparotomii; dar mai târziu el găsește oarecare ușurare la gândul că dacă el se înșeală, se vor găsi alții la Curtea de apel

care să-i repare greșeala... Dacă, din potrivă, el judecă ca instanță de apel, conștiința lui se odihnește la gândul că alții înaintea lui au avut posibilitatea să examineze împrejurările, să cântărească expertizele, să asculte martorii.

Mai departe:

„Și a judecă! A judecă! Să te duci în fiecare dimineață la tribunal spre a spune: este așa, el merită cutare pedeapsă. Cași cum ar fi vorba de cântărit mărfuri sau de făcut înmulțiri. Să iei justiția în serios când știi că ea a fost violată de atâtea ori! Să dai valoare mărturiilor când mă gândesc că dacă cineva m'ar întreba cum este croită această haină pe care o port de doi ani, nu a-și fi în stare să-i răspund exact. Și totuși, aproape toți martorii afirmă sau neagă cu aceeași nerușinată siguranță. A trebui să te sbați între adevărul curat și acela care rezultă din hârtii și de care în definitiv sunt ținut să mă agăț pentru a judeca: *quod non est in actis non est de hoc mundo*. Să întrevezi adevărul, acela care nu rezultă din documente, dar care se simte prin intuiție și emană din reflexele nervoase ale sale, dar să nu-l poți proclama pentru că nu este confirmat de acte. Să ascuți pe unii avocați cari vorbesc nu ca să convingă pe judecători, dar pentru a interesă publicul sau pe clientul lor: să-ți dai seama că apărătorul nu expune argumentele definitive, argumentele pe cari a-și vrea să i le sugerez eu singur, pe când, spre deosebire de dânsul, eu am studiat dosarul. Să constați cu prilejul judecării unor cauze în apel, că înaintea tribunalului de primă instanță, inculpatul nu a putut administra toate dovezile din cari să rezulte nevinovăția lui, fie din lipsă de bani, fie pentru că nu a dat destulă importanță valorii lor, fie din pricina nepăsării avocatului său”.

Iată cauza suferințelor morale, cari au produs criza nervoasă ce a provocat demisia președintelui Paul Pott, precedată de gestul său impulsiv descris mai sus, relatat apoi cu lux de amănunte în presa mondială.

Acest judecător, părăsind cariera, caută mângâierea sufletului său zbuciumat, într'o iubire, care nu-i aduce și ea decât tot desiluzii.

Dar, pentru că este sărac și trebuie să trăiască, se angajează clown la un circ, unde obține un deosebit succes, bătându-și joc în fiecare seară de semenii săi, prin glumele cu cari îmbracă crudele adevăruri ce le aruncă în față.

Dar ca toate în această lume, trece și succesul lui în noua ramură de activitate ce și-a ales, iar iubita îl părăsește și îl uită, după ce îi mărturisește că l'a înșelat cu toți prietenii săi, chiar și cu orbul Loevi.

Pentru a putea vindeca rana ce i-a lăsat în suflet singura lui dragoste, este silit să cheltuiască toți banii pe cari îi câștigase prin arenele circurilor.

Și când, desiluzionat de toți și de toate, sărac și bolnav, Pott nu știe ce cale să mai apuce, soarta îi aplică o nouă și grea lovitură. El află, chiar din gura Mariei Lanson, pentru inocența căreia își pusese în joc cariera, insultând atât de grav pe colegii săi cari erau de altă părere, că femeia aceasta fusese într'adevăr vinovată de faptul pentru care „cei doi tâmpiți” o condamnase.

Atunci Pott, complect învins, distrus, se prezintă

Ministrului justiției spre a prezentă scuze magistraturii țării sale, pentru insultele nemeritate ce i-a adus. Cu acest prilej cere și obține postul de modest judecător în una din cele mai îndepărtate colonii de negri, unde își sfârșese viața ordonând pedepse corporale — la a căror executare el asista acum impasibil.

Tema romanului este pe deoparte că judecătorii, prin exercițiul profesiei lor, ajung să-și formeze o conștiință special profesională, prin concesiuni din ce în ce mai mari în detrimentul realității și în favoarea aparențelor; mai înainte însă, ei trec prin crize morale a căror gravitate variază după temperamentul fiecăruia.

Pe de altă parte, autorul voește să arate cât de relativă este „Dreptatea”, care se face la judecată, când se poate întâmpla ca cei mai eminenti judecători să greșească, în timp ce adevărul apare în mintea îngustă a unui magistrat de cea mai proastă speță. Părerea oricărui judecător trebuie deci respectată. Iată constatări cari ne pot pune pe gânduri...

* * *

Delatiunea, intriga, scrisul unonimelor, sunt fapte cari ar trebui cuprinse și pedepsite prin unul din textele codului penal unificat. Până acum, cea mai ușoară ofensă orală este sancționată, pe când fapte cu caracter mult mai grav, sunt trecute sub tăcere.

Incredințezi cuiva spre păstrare un obiect de minimă valoare; dacă depozitarul îl înstrăinează, el comite delictul de abuz de încredere. Iată însă un om cu temperamentul mai comunicativ ca ceilalți semeni ai săi, care din sinceritate și într'un moment de expansiune sufletească, mărturisește unui prieten unele amănunte din viața lui, care dacă s'ar afla în public, ar aduce o gravă atingere onoarei celui dintâi și reputației familiei sale. Ori, prietenul, cu intenția de a-l distruge pe acesta, comunică tuturor secretul ce i s'a încredințat. Nu constituie oare acest fapt un abuz de încredere moral?

Intrigantul merge și mai departe cu perversitatea lui; el adaogă la cele auzite, dacă nu le inventează pe deantregul, cu scopul de a distruge buna prietenie sau chiar numai raporturile normale dintre două persoane.

Cât despre autorii de scrisori anonime, fără a mai repeta disprețul cu care îi privesc oamenii corecți pe aceștia, credem că faptele lor, făcute cu intenția de a distruge personalitatea morală a cuiva, sunt tot atât de grave ca și acelea prin cari se urmărește desființarea personalității fizice.

Cum poate o societate civilizată să tolereze asemenea ticăloșii? Căci este mult mai puțin grav gestul unui om care într'un moment de enervare lovește pe un altul, — pentru că acest fapt cere un mai mic grad de perversitate, iar prejudiciul victimei poate fi mai neînsemnat —, decât acela al unui delator, intrigant

sau autor de scrisori anonime, ce lucrează din umbră, socotindu-se la adăpost de orice răzbunare, pentru zdrobirea morală a unui om, care de cele mai adeseori nu are nici cea mai mică vină.

La delatori, la intriganți și la autorii de anonime, cruzimea intenției lor atinge rafinamente pe care un suflet cinstit nici nu le poate bănuși. Pe urma unor asemenea fapte, s'au văzut sinucideri, omoruri, adevărate dezastre.

Oferim aceste observații, meditației făuritorilor Codului penal de unificare.

* * *

Taxe și impozitele comunale fac obiectul unui studiu bogat, pe care ni-l trimete în manuscris, un tânăr harnic și destoinic avocat din Câmpina, fost magistrat, d. George Tr. Eliescu, sub titlul de „Tratat și cod fiscal comunal”.

În această materie domnește adevărat haos. Când judecătorii au a se pronunța asupra unei probleme relative la taxele comunale, ei trec prin cele mai mari dificultăți din pricină că nu găsesc la îndemână nici o lucrare ca să le servească de ghid. De aci urmează o mare varietate de interpretare, datorită căreia—cum constată autorul prin încheierea lucrării sale „cetățeanul rămâne cu o stare de spirit foarte puțin favorabilă autonomiei comunale”.

Dar meritul autorului, de a fi tras prima cărare prin labirintul acestei materii, este la înălțimea modestiei sale, căci el nu prezintă lucrarea sa decât ca o „contribuție de material documentativ pentru opera de sinteză al unui tratat și cod fiscal comunal”. — pe care o pune la dispoziția specialiștilor în această materie, pentru ca aceștia să întocmească opera completă.

Până atunci însă, lucrarea d-lui Eliescu este binevenită și merită ospitalitatea... „Pandectelor Române” unde a trimis-o autorul.

EUGEN PETIT.

REFLEXIUNI ASUPRA PROIECTULUI DE COD AL OBLIGAȚIUNILOR ȘI CONTRACTELOR

Proiectul de cod al obligațiilor și contractelor, elaborat la Paris de o comisiune franco-italiană, a fost împrumutat de guvernul român și oferit votului parlamentului spre a constitui primul capitol al legislației noastre unificate.

Vom înfățișa, în mod sumar, câteva din reflexiunile pe care ni le sugerează considerarea științifică a acestui act, cu prilejul unui studiu recent datorit d-lui Alexandru Otetelișanu cu titlul următor: „Studiu critic asupra proiectului de lege intitulat codul obligațiilor și contractelor”. Nu putem să nu semnalăm aici, importanța aprecierilor critice aduse de d-l Otetelișanu proiectului de care ne ocupăm, cu atât mai mult cu cât d-sa este cel dintâi, care la noi în țară — cu deosebită competență și cu entuziast patriotism — ne scoate din

tăcerea ce a împodobit actul mare al depunerii pe biroul Camerei, a unei noi părți și cea mai importantă din dreptul nostru civil.

Fără îndoială, nu e vorba de a contesta valoarea științifică a proiectului de cod al obligațiilor și contractelor, care este opera unora din cei mai străluciți reprezentanți ai științei juridice contemporane. A expune însă tot ceea ce frământă gândirea noastră în fața unui monument legislativ, atât de remarcabil, este a aduce cel mai înalt și cel mai fecund omagiu autorilor săi, în cea mai mare parte profesorii și îndrumătorii noștri.

* * *

Rămânând în cadrul științific al noului proiect de cod, constatăm din punctul de vedere metodologic, o inovație și o consacrare.

O inovație, cu privire la locul unde se tratează materia obligațiilor. În adevăr autorii proiectului franco-italian continuă tendința inaugurată de legiuitorul federal elvețian, care tratează materia obligațiilor într'un cod distinct de acel rezervat celorlalte dispozițiuni de drept civil. Într'un alt domeniu, legiuitorul francez a extras deasemenea din codul civil, părți de care se ocupase pe larg la 1804, în momentul redactării sale. Astfel legea din 10 August 1927 scoate materia naționalității. În sfârșit, în 1913, protectoratul Marocului a fost dotat cu un cod special al obligațiilor și contractelor.

Fără îndoială, că separarea dispozițiilor de drept civil de acele dominate de considerațiuni speciale de ordin politic și social, este pe cât de necesară pe atât de logică. Izolarea însă, a capitolului obligațiilor în elaborarea lor tehnică, de cadrul complex al dreptului civil, în care se integrează totuși prin identitatea de substanță și structură, nu ni se pare a găsi o justificare științifică.

Este de altfel interesant să ne reamintim, că această trunchiere a codului civil în Elveția, a fost rezultatul unei dispute constituționale și a triumfului unuia din partidele în conflict, care reuși să determine în 1874, modificarea art. 64 al constituției făcând posibilă astfel codificarea dreptului general al obligațiilor.

Dacă o simplă împrejurare constituțională și numai un mobil de oportunism politic, a determinat în Elveția apariția unui cod independent al obligațiilor, nu se poate nega totuși, succesul imens ce l-a avut nu numai în interiorul țării ci și dincolo de limitele ei.

Aceasta însă se explică prin considerațiuni de ordin diferit, pe cari vom vedea că nu le întâlnim la baza proiectului franco-italian.

Unificatorii elvețieni în adevăr, au încercat să construiască un cod al vetei economice, în care să intre deopotrivă contractele civile și comerciale, acestea din urmă nefiind decât o parte specială a dreptului obligațiilor.

Desigur că problema unificării acestor două ramuri ale obligației (civile și comerciale) se pune astăzi cu deosebită acuitate. Bariera rigidă între viața civilă și comercială a dispărut. În toate straturile societății și în toate profesiunile, organizația economică modernă ne obligă la realizarea aceluiași acte, în aceleași condiții și cu aceleași trebuințe de celeritate, de punctualitate și de simplitate. O adevărată comercializare a vieții civile extinde

imperiul dispozițiilor legale, altădată rezervate unei anumite categorii de persoane.

Această constatare nu a reținut pe redactorii proiectului de cod de care ne ocupăm. Intrepătrunderea dintre civil și comercial și influența acestuia din urmă asupra evoluției celui dintâi, atât de accentuată în secolul pe care-l trăim, nu găsește aici nici o expresiune. În schimb expunerea de motive a proiectului depus în parlamentul nostru, justifică graba cu care s'a împrumutat proiectul franco-italian și propunerea urgentei lui votări, prin necesitatea de a asigura cadrul legitim, codului comercial unificat astăzi în discuție publică.

De altfel, anteproiectul codului comercial, orgolios de autonomia sa, este foarte puțin sensibil, pe de o parte serviciilor pe care dreptul civil le-a adus celui comercial dela 1804 și până astăzi, iar pe de altă parte fără a revendica nimic din aceea ce el însuși a dat dreptului civil, lasă să dăinuiască mai departe un regim hibrid, fără nici o bază rațională.

Faptul că legiurile noastre civile și comerciale se alcătuiesc în acelaș timp, constituie un prilej prețios de coordonarea lor și armonizarea instituțiilor care în ambele domenii au ajuns — fie prin intermediul convenției părților, fie pe cale jurisprudențială, sau chiar prin dispoziții legale speciale și izolate — la o concretizare juridică similară. Nu vom intra aici în analiza tuturor acestor instituții — aralază pe care am făcut-o în altă parte. Credem însă că o ușoară revizuire de ansamblu a anteproiectului de cod comercial — operă cu calități de reală valoare — și a proiectului de cod al obligațiilor, depus spre votare fără nici o discuție prealabilă provocată de forurile competente ca și în opinia publică — ar putea duce la rezultate cu mult mai fericite.

Desigur însă că expansiunea dreptului mercantil nu știrbește nimic din vigoarea dreptului civil. De aceea chiar, când e vorba de închegarea unui drept general al obligațiilor, acesta nu se poate izola de ansamblul disciplinei din care face parte. Și pentru că ne-am servit de pilda legislației elvețiene, observăm cum chiar aici dreptul obligațiilor este strâns legat de restul codului civil. Cartea V a acestui cod, încadrează în corpul său și codul obligațiilor, cu toată individualitatea ce-i proclamaseră unificatorii.

* * *

Metoda ce urmează legiuitorul proiectului de cod al obligațiilor nu găsește așa dar, nici un sprijin eficace în lumina precedentelor. Înfașurarea izolată a materiei obligațiilor și contractelor, departe de a constitui încoronarea unei evoluții, este o transformare de metodă cu totul nouă.

Reprezintă ea însă un progres? Este suficient, pentru a lămurii această întrebare, să relevăm aici lacuna ce în mod necesar trebuia să prezinte codificarea fragmentară și izolarea arbitrară a elementelor dreptului civil. Atât Consiliul Legislativ în Avizul cu care întovărășește proiectul de cod depus de guvernul român pe biroul Camerei, cât și mai cu seamă d-l Alex. Oteteleșanu în studiul amintit mai sus, regretă — direct sau indirect — lipsa unui capitol introductiv consacrat teoriei faptului și actului juridic.

Este inutil să insistăm asupra importanței unei expuneri sintetice a regulilor ce stau la baza izvoarelor de obligațiuni, care se aplică tuturor ma-

teriilor dreptului civil și prin care definind noțiunile de fapt și act juridic, se precizează însăși domeniul dreptului.

Doctrina străină, întemeiată pe opera jurisprudenței și unele legislațiuni cum este codul german din 1900 și Codul Brazilian din 1916, au degajat și consacrat această teorie, evitând astfel deosebiri artificiale între concepte juridice și dispoziții identice repetate pentru fiecare instituție, atât de frecvente în Codul Napoleon.

Nu este vorba de construirea unei teorii pe baza unor noi reguli de drept ci de sistematizarea metodică și de explicarea științifică a unei materii existente. În adevăr codul nostru civil ca și codul francez, dă o reglementare de ansamblu a actului și faptului juridic, fără însă a fi avut o conștiință precisă de opera ce întreprindea. De aceea textele referitoare la această chestiune, deși părți unitare ale unui tot organic, sunt totuși răslețite în diferite diviziuni.

Astfel articolele privitoare la teoria actului juridic, se găsesc în cea mai mare parte în titlul contractelor cari constituiau pentru legiuitorul napoleonean, expresiunea-tip a actului juridic; dar se găsesc deasemeni și printre articolele consacrate altor instituțiuni cu caracter special, ceea ce nu împiedică aplicațiunea lor generală.

Insuși definiția actului juridic s'a putut degaja cu ușurință din definițiile particulare a diferitelor acte studiate de codul civil. Din apropierea lor, d-l J. Bonnacasse (1) deduce că actul juridic este o manifestare exterioară de voință bilaterală sau unilaterală, a căru scop este de a produce, pe baza unei reguli de drept, în favoarea sau împotriva uneia sau mai multor persoane, fie o situație juridică generală și permanentă, fie un efect juridic limitat, constând în formarea, modificarea sau stingerea unui raport de drept preexistent. Tot din dispozițiile în vigoare ale codului civil putem deduce conturul unei clasificări a actelor juridice. Distincțiunea cunoscută între acte cu titlu gratuit sau acte cu titlu oneros, acte bilaterale sau unilaterale, acte inter vivos sau mortis causa, ne deschid deja perspectiva unei clasificări, adaptată desigur progresului științific și evoluției normale a disciplinei juridice.

Dispozițiile relative la substanța și formarea actului juridic, rolul voinței și interpretarea actelor juridice limitele libertății voinței, obiectul, cauza, nulitățile, reprezentarea, modalitățile, probele, dispariția actelor juridice, resirate arbitrar în codul civil actual, trebuie să ducă la sinteza rațională a unei părți introductive, cu aplicațiune la întreg dreptul civil, evitând astfel nonsensul legiuirii noastre pozitive care tratează materii cum este de ex. prescripțiunea numai în capitolul obligațiilor, deși se referă în realitate la toate faptele juridice.

În ce privește faptul juridic, sub cele trei forme (faptul material, faptul voluntar licit și faptul voluntar ilicit), deși codul civil este mult mai laconic, el trebuie totuși să primească o reglementare unitară îmbrățișând atât diferitele aspecte ale sale cât și precizarea rolului voinței, în faptul juridic, a funcționarilor și consecințele sale și a probei.

Desigur, legiuitorul modern poate și am spune chiar, are datoria de a merge înainte, uneori eman-

1) Supplément. II.

cipându-se de dreptul pozitiv existent. Comisiunea franco-italiană care a redactat proiectul împrumutat de noi nu a ezitat de altfel de a înscrie adeseori în textul său, rezultatele științei noastre sau cerințele imperioase ale factorilor ce domină elaborarea normei juridice.

Dacă însă am invocat aici stadiul actual al teoriei actului și faptului juridic în dreptul pozitiv, este tocmai pentru a risipi fobia inovațiilor pe care o mărturisește raportul proiectului de care ne ocupăm. Totul se mărginește la o chestiune de tehnică legislativă, care însă din punctul de vedere practic este de prim ordin. Realizarea ei presupune considerarea în opera de unificare legislativă, a dreptului civil, în întregul său și impune așa dar, părăsirea metodei de codificare fragmentară.

În același cadru al considerațiilor metodologice constatăm în noul proiect consacrarea metodei de expozițiune așa zisă „naturală” moștenită încă de la Romani. Cași făuritorii de odinioară ai științei dreptului (2), autorii proiectului privesc obligațiunea ca pe un fenomen natural și-i aplică metoda științelor naturale, observând instituția în timp și studiind nașterea, dezvoltarea, transformarea și dispariția ei. Ei rămân astfel la tradiția latină reprezentată în urmă de Pothier și Codul Napoleon, căreia aparținem și noi. Ceeace merită să fie relevat însă, este că autorii noului proiect, adoptând metoda tradițională, au știut să evite defectele codului civil, împotriva cărora au protestat toți adversarii acestei metode, începând cu Zachariae și toți pandectiștii germani și cu Aubry și Rau în Franța. Se știe că reproșul adresat unanim codului civil era de a fi tratat în rubrica contractelor și a obligațiilor convenționale, tot ceace se referă la obligații în general. Proiectul franco-italian inspirat de planul tratatului d-lui R. Demogue (3), constând în a urmări obligația în izvoarele, efectele, probele și stingerea sa, scapă acestor critici. Cele 6 capitole ale sale, împart materia astfel : Capitolul I, izvoare; Cap. II, efecte; III, diversele specii de obligații și modalitățile lor; IV, Stingerea; V, Transmisiunea; VI, Probele.

Astfel noul proiect pe deoparte extrage materia obligațiilor din codul civil, realizând o codificare fragmentară, iar pe de altă parte consacră metoda naturală tradițională, cu modificări, ce constituie un însemnat progres.

* * *

În ce privește atitudinea proiectului față de diferitele probleme cărora trebuia să le dea o soluțiune, observăm abilitatea, cu care autorii săi, convinși de realitatea caracterului mobil al obligației civile, s'au ferit oride câte ori le-a fost cu putință, de a închista în definiții stricte, în enumerări limitative, sau în adoptarea expresă a unei concepții în dauna alteia, evoluția regulei de drept, chiar atunci când e codificată. Așa de o pildă în chestiunea izvoarelor obligațiilor, cari a dat loc la numeroase teorii. Nemulțumită de clasificarea codului civil, cari lăsa în afară obligațiile isvorând din voința unilaterală (testament) sau introducea noțiuni imprecise și neraționale ca aceea a quasi contractului și quasi-delicteului, doctrina a văzut rând pe rând fie în lege

și contract cu d-l Planiol, fie în contracte, declarație de voință, delict, quasidelecte și lege cu d-l Capitant, fie în acte juridice, acte ilicite, îmbogățire fără cauză și lege cu d-l Josserand, clasificarea cea mai bună a izvoarelor obligațiilor.

Noul proiect, se mărginește la o enumerare pur enunțativă (contracte, promisiune unilaterală, gestiunea de afaceri, plata lucrului nedatorat, îmbogățirea fără cauză, acte ilicite, obligația de a înfățișa un lucru.

În modul acesta, spune raportul proiectului, textul legal nu va mai constitui o piedică la elaborarea liberă a conceptelor juridice.

Deși s'ar putea obiecta, așa cum face d-l Oteteleşanu în studiul citat mai sus ca această clasificare este mai mult empirică și că separarea în trei izvoare diferite a unor noțiuni cu fond comun (cum sunt gestiunea de afaceri, plata lucrului nedatorat și îmbogățirea fără cauză) nu este științifică, credem totuși că metoda adoptată de proiect, este preferabilă atât unei dispoziții rigide, cât și unei construcțiuni sintetice, fatal insuficientă în stadiul de divergență și incertitudine al chestiunii, nu numai în doctrină, dar chiar și în jurisprudență.

* * *

O noțiune nouă — act ilicit — se substitue expresiunilor clasice de delict și quasidelect. Afinitatea autorilor proiectului cu teoria subiectivă a obligației, i-a împiedicat însă să profite de cadrul larg și nou al acestei noțiuni, pentru a concretiza în lege, tot ceace transformarea economică a societății moderne a inoculat sistemul tradițional de responsabilitate. Articolul 74 al proiectului conservă principiul integral al culpei. Intervin însă unele inovațiuni de amănunt datorite în cea mai mare parte influenței jurisprudenței. Cităm art. 75, care proclamă responsabilitatea incapabilului pentru actele ilicite săvârșite cu discernământ; art. 78 ce stabilește principiul variației daunei în raport cu culpa; art. 84 care introduce răspunderea solidară a autorilor aceluiaș prejudiciu.

În ce privește problema gravă și pasionată a responsabilității pentru lucrurile neînsușite, proiectul rămâne indiferent construcției ingenioase și îndrăznețe ridicată de adepții concepției obiective, pe temelia primului alineat al art. 1384 codul civil francez.

Perspectiva acestui text este într-o măsură întințată chiar, căci art. 82 din proiect nu mai vorbește decât de lucrurile (omitând persoanele) ce sunt sub paza noastră. Unii autori au criticat fie ignorarea teoriei obiective în noua elaboare legislativă a responsabilității, fie caracterul imprecis și lapidar al redactării ce s'a dat aici, acestei materii. Pentru noi însă, din moment ce ideea de culpă rămâne fundamental unic al răspunderii civile, credea că numai cadrul larg al regulamentării va îngădui vitalitatea textului legal. Incumbă jurisprudenței atunci, sub lumina doctrinei, de a da legii interpretarea adecuată împrejurărilor de fapt pentru a armoniza principiul moral ce stă la baza responsabilității, cu trebuința de reparațiune și echilibru impusă de ordinea economică. Meritul mare al unei opere de codificare este tocmai acela de a conține formule atât de mlădioase și atât de precise totodată, așa de largi și așa cuprinzătoare, încât cum observa de curând un înalt magistrat francez, deși formulate în vremea cabrioletului, să fie aplicabile în

2) Vezi de ex. Inst. I; 15—21.

3) R. Demogue, *Les obligations*, Tome I, p. 19.

aceea a avionului. Din acest punct de vedere însă, avem impresia că noul proiect nu reprezintă un progres. Ne întrebăm dacă cu noua redactare, secțiunile unite ale Inaltei Curți de Casație franceză ar mai fi putut pronunța decizia considerabilă din 13 Februarie 1930 (D. 1930. I. 57) ?

* * *

Am vrea să relevăm acum — deși textul (art. 79 și urm.) nu este categoric — părăsirea de către noul proiect a prezumției juris et de jure, ce arunca în culpă irefragabilă pe cei responsabili în virtutea art. 1384—1386 c. civ. fr. La adăpostul acestei prezumții absolute, se infiltrasă, în realitate în cadrul legal al codului civil, sistemul de responsabilitate obiectivă ce substituie noțiunea de risc aceleia de culpă. Cu deosebită finetă și pătrundere, observă d-l Oteteleşanu în lucrarea la care ne-am referit deja, că este inexact să vorbim de culpă unde în fond ea nu există cum e în cazul prejudiciului produs de un animal sau un imobil. Subliniem cu satisfacție judiciozitatea afirmației distinsului profesor. Mărturisim însă că nu împărtășim regretul d-saie cu privire la abandonarea prezumției de culpă de către proiectul franco-italian, în toate cazurile, chiar când este vorba de stăpâni și cometanți. Căci din două una: ori admitem sistemul obiectiv așa cum s'a impus în doctrină, în legi speciale și uneori chiar în jurisprudență, și atunci deghizarea responsabilității sub masca unei prezumții de culpă este un simplu artificiu ori rămânem la principiul tradițional subiectiv și atunci prezumția irefragabilă este un anacronism.

Cum se poate vorbi, în adevăr, de o greșală, independent de persoana care a săvârșit-o ? A presupune că un individ este în culpă a-l condamna pe această bază, fără a-i îngădui proba contrarie este a împiedica orice examen de conștiință, este a suprima virtutea purtării ireproșabile, este a nimici printr-un fel de fatalism legal, tot efortul de diligență și rectitudine în acțiunile omenești.

Fără a discuta aici legitimitatea sau oportunitatea atitudinii noului proiect cu privire la fundamentul și construcția ce dă responsabilității civile, ni se pare însă că din moment ce se proclamă imperiul absolut al culpei nu putem s'o despuiem de elementul moral care-i dă forța și limita și care este radicalmente contrazis de prezumția irefragabilă, exclusivă de orice substrat psihologic.

Sperăm însă că legiuitorul codului ce așteptăm, va ști să înlăture stratagemele tradiționale și să acorde acestor cazuri de responsabilitate caracterul legal, ce constituie fundamentul lor adevărat.

* * *

Cadrul acestui articol nu ne îngăduie să ne oprim asupra tuturor inovațiilor noului proiect. Abuzul de drept, leziunea, eroarea de drept ca viciu de anulabilitate, dolul ce viciază convențiunea chiar când emană dela un tertiu, limitele libertății contractuale, sunt numai câteva din chestiunile ce merită a fi relevate, a căror studiu savant îl va găsi cititorul în paginile critice ale d-lui Oteteleşanu și asupra cărora vom reveni în altă parte.

Volumul d-sale însă ridică și o problemă de alt ordin în fața căreia nu putem rămâne indiferenți. Dece și de astă dată, o legislație de import ? O țară cu viață națională specifică, cu tradiție și cul-

tură proprie, cu un mănunchiu impunător de jurisconsulți emeriți, poate oare să renunțe la expresiunea fidelă a acestei vieți în dreptul ce o cărmuiește ? Dela adoptarea Codului Napoleon și până astăzi încă, nu s'a încetat a se deplânge jena unui vestmânt juridic străin și ignorarea obiceiurilor noastre băstinașe.

Fără îndoială prețuim și admirăm valoarea științifică a codului ce ni se propune. Podoaba unei flori exotice însă, nu ne delectează decât atât cât îi menținem mediul în care s'a născut. Scoasă din seră, se ofilește. O legislație însă trebuie să scoboare din sera științifică ce a elaborat-o și să pulseze în mediul ce vrea să orânduiască. Și atunci vom schimba mediul pentru a i-l adapta, sau dimpotrivă vom lăsa însuși să degaje expresiunea sa juridică ?

Dar ni se oferă și un argument impresionant: necesitatea unificării internaționale a dreptului obligațiilor, care nu a scăpat vizunei juste și gândirei pătrunzătoare, a d-lui Oteteleşanu. În ce ne privește credem că tocmai această admirabilă năzuință, în slujba căreia trebuie să ne punem cu tot entuziasmul, este condiționată de considerarea cât mai largă într'o sinteză unitară, a contribuțiilor naționale particulare. Nu prin ignorarea diferențelor specifice vom asigura realitatea și vitalitatea unificării internaționale a dreptului privat, ci prin valorificarea lor în această quintesență ideală.

VIRGIL L. VENIAMIN

Licențiat în filozofie și doctor în Drept din Paris

PROIECTUL „BUNULUI DE FAMILIE“

Constatăm cu plăcere că studiul „Bunul de familie” al colaboratorului nostru d-l consilier G. F. Docan, apărut în numărul festiv din 4 Aprilie a. c. al „Curierului Judiciar”, precum și în broșură separată, a avut un viu răsunet în presă și în parlamentul țării.

După o interpelare în Cameră a d-lui deputat și profesor universitar Mircea Djuvara, la care a răspuns însăși primul-ministru, d-l N. Iorga, un grup de deputați a depus o propunere pentru legiferarea „bunului de familie”.

D-l ministru al justiției, C. Hamangiu, și-a în-susit propunerea, prezentând un proiect de lege în acest sens.

Publicăm proiectul Domniei-Sale pentru a-l da o largă răspândire și pentru a fi supus unei discuții cât mai ample, în care scop coloanele revistei noastre rămân deschise.

După cum se poate vede din avizul Consiliului legislativ pe care-l publicăm totodată, proiectul d-lui ministru al justiției conține numeroase lacune și greșeli de concepție.

Ori se știe că succesul instituției bunului de familie atârână foarte mult de legiferarea ei mai mult sau mai puțin înțeleaptă, operă care mai ales în ce privește această instituție apare cu totul delicată.

Sperăm că juriștii noștri vor contribui la perfecționarea acestui proiect sau, eventual, la înlocu-

iea lui cu un altul, pentru că este de dorit ca o idee salutară să nu fie compromisă prin o legiferare nepotrivită.

Tinem de datoria noastră a adăoga totodată că, deși proiectul a adoptat concluziile studiului apărut în numărul nostru festiv, după informațiile obținute autorul studiului, d-l consilier G. P. Docan, nu a avut nici un amestec la elaborarea sau redactarea proiectului de față.

„CURIERUL JUDICIAR”

PROECT DE LEGE

PENTRU

INSTITUIREA BUNULUI DE FAMILIE

TITLUL I.

Despre bunul de familie

ART. 1. — In termen de șase luni dela promulgarea prezentei legi, fiecare **cap de familie**, domiciliind în comunele rurale, este obligat să-și constituie un **bun de familie**.

ART. 2. — Bunul de familie se compune din casa în care locuiește familia, din grădina, livada și terenul arabil pe care și-l alege săteanul proprietar. Suprafața totală a bunului de familie nu poate depăși un hectar și nu poate fi mai mică decât în cazul când suprafața totală a proprietății ar fi neîndestulătoare. In nici un caz valoarea bunului de familie nu poate depăși suma de 200.000 lei.

ART. 3. — Constituția acestui bun se va face **din oficiu** și în mod gratuit, după procedura ce se stabilește mai jos.

Orfanii minori sunt considerați că reprezintă o familie și au drept la constituția unui bun.

ART. 4. — Nu se poate constitui decât un singur bun pentru **fiecare familie**. Când imobilele ce urmează a fi constituite se află în indiviziune, constituția se va face numai cu **consimțământul** tuturor coproprietarilor.

TITLUL II.

Regimul bunului de familie

ART. 5. — Bunul de familie, odată constituit, nu poate fi înstrăinat, ipotecat sau urmărit nici de **creditorii anteriori** nici de cei posteriori constituției, fie că **sunt creditorii ipotecari** sau chirografari.

De același **privilegiu** se bucură și fructele sau produsele recoltate pe acest teren ca și instrumentele de muncă și vitele necesare culturii și întreținerii familiei și anume :

- a) doi cai sau doi boi;
- b) o vacă cu lapte;
- c) 20 de oi;
- d) 2 porci.

ART. 6. — **Creditorii ipotecari**, anteriori constituției bunului, sunt obligați să accepte plata creanței lor, pentru cota-parte a imobilului afectat bunului de familie, în termen de 10 ani, în rate egale semestriale, cu **o dobândă de 12%** pe an. Terme-

nele de plată se vor stabili de judecătorul de ocol, după împrejurările locale, ținând socoteală de posibilitatea de desfacere a produselor sătești.

ART. 7. — Dacă săteanul proprietar nu achită două rate la termenele stipulate, judecătorul de ocol, la cererea creditorului, va pune terenul de cultură sub administrația unui alt sătean care va plăti direct ratele creditorului, conform încheerii judecătorești.

ART. 8. — Toți creditorii, fie că au creanțe ce vor deveni exigibile, fie că au creanțe exigibile sau a căror executare a început, vor prezenta titlurile lor în termen de o lună după ce constituția bunului de familie a rămas definitivă, **judecătorului de ocol**. Acesta, pe baza actului, va stabili cota din datorie care revine terenului și imobilului afectat bunului de familie, va fixa quantumul ratelor (capital și dobânzi) și epocile de plată. Epocile de plată nu pot varia în aceeași comună.

ART. 9. — Părțile interesate pot ataca cu apel încheerea judecătorești de ocol în termen de 15 zile dela pronunțare pentru cei prezenți și dela comunicare pentru absenți.

Apelul se declară la judecătorești; aceasta îl înaintează de îndată tribunalului.

ART. 10. — Sentințele tribunalelor pot fi atacate cu recurs în termenele și condițiile prevăzute de legea Inaltei Curți de Casație. Recursul se va judeca de Curțile de apel.

ART. 11. — Hotărârea rămasă definitivă se va transcrie la cererea creditorului, pe marginea registrului pentru instituirea bunului de familie.

ART. 12. — Dispozițiile de mai sus nu se aplică creditorilor privilegiați.

ART. 13. — Bunul de familie nu poate fi transmis **decât la moartea proprietarului**. Dacă la deschiderea succesiunii moștenitorii sunt minori, bunul de familie va rămâne în indiviziune până la majorat. Soția supraviețuitoare are folosința bunului de familie până la moarte.

ART. 14. — Transmiterea bunului de familie se poate face prin **acte de donație** sau prin **testament**.

Dacă la deschiderea succesiunii nu s'a dispus cui urmează să i se atribuie bunul de familie și moștenitorii majori nu se înțeleg între dânșii, judecătorul de ocol, la cerere îi va convoca spre a stabili înțelegere între dânșii, hotărând și partea de despăgubire ce urmează s'o dea celorlalți, acel căruia i s'a atribuit bunul de familie. Dacă nu se va putea ajunge la înțelegere la trei termene succesive judecătorul va atribui bunul de familie aceluia dintre moștenitori care întrunește mai multe adesiuni, stabilind și despăgubirea ce urmează s'o plătească celorlalți, condițiunile și termenele de plată. Acest termen nu poate fi mai lung de 5 ani de zile.

Impotriva hotărârii relativă la **despăgubiri și condiții de plată**, părțile au drept de apel și recurs, potrivit art. 10. In caz de paritate atribuirea bunului se va face prin tragere la sorți.

ART. 15. — Bunul de familie poate fi ipotecat în cazuri de îmbunătățiri, de despăgubirea comostenitorilor sau de grave nevoi familiare. Ipoteca se va face cu **consimțământul** judecătorului de ocol, până la maximum 50% din valoarea bunului, pe termen de 5 ani și cu dobândă de maximum 12%.

ART. 16. — Bunul de familie poate fi **constituit dotă**.

TITLUL III.

Procedura constituirii bunului de familie

ART. 17. — Se înființează în fiecare comună rurală un registru al bunului de familie, ținut de notarul comunal, sub privegherea directă a judecătorului de ocol.

ART. 18. — Judecătorul de ocol, asistat de primar și de notar, va convoca pe șefii de familie, pe **tutorii legali** și pe curatori, spre a declara care este partea din avere pe care o afectează bunul de familie, stabilind hotarele ei. Această declarație se va transcrie în registrul anume înființat. Acolo unde sunt cărți funduare nu se vor mai înființa registre speciale, transcrierea urmând să se facă în Cartea funduară.

ART. 19. — Dacă sătenii proprietari nu s'au prezentat la două convocări, organele prevăzute de art... vor proceda din oficiu la constituirea bunului de familie. Săteanul proprietar are drept de contestație în termen de o lună de la transcrierea hotărârii, putând cere modificarea constituirii făcută în lipsă. Modificarea ce s'ar face se va nota în registru.

ART. 20. — Nici o modificare nu se poate face în registru fără autorizarea judecătorului de ocol.

ART. 21. — Constituirea bunului de familie și transcrierea lui în registre n'are nici o influență asupra dreptului de proprietate, care urmează a fi regulat potrivit dreptului comun. Când prin hotărâri definitive s'ar aduce vreo modificare proprietății, judecătorul de ocol, la cererea celor interesați, va modifica constituirea bunului potrivit noii situații.

ART. 22. — Fiecare șef de familie va depune o taxă de 200 lei necesară procurării registrelor și plății magistraților și personalului însărcinat cu facerea acestor operațiuni. Taxa va fi percepută, pe bază de chitanță, de notar și înaintată de îndată președintelui tribunalului local. Ministerul Justiției va dispune modul cum vor fi întrebuințate taxele. Sumele ce eventual ar prisosi după încheierea tuturor operațiilor se vor face venit la Stat.

ART. 23. — Dispozițiile acestei legi se pot aplica în mod facultativ și în comunele urbane, cu condiția ca valoarea bunului de familie să nu depășească suma de 200.000 lei, apreciată de judecătorul de ocol.

Creditorii pot face contestație asupra evaluării, având drept de apel la tribunal și recurs la Curțile de apel, potrivit art. 10.

ART. 24. — Orice renunțare la dispozițiile prezentei legi este nulă de drept.

ART. 25. — Până la constituirea bunului familial, în termenul de 6 luni, **orice** executare este suspendată.

Ministrul justiției, C. HAMANGIU.

CONSILIUL LEGISLATIV SECȚIA II

Sedința dela 14 Iulie 1931

Președinția D-lui ȘTEFAN LADAY

Aviz No. 27

Consiliul,

Luând în cercetare proiectul de lege pentru instituirea bunului de familie, formulează următoarele observațiuni :

Ad. art. 1.

1) Formula tehnică a articolului este eronată.

Din cuprinsul acestui articol, precum și din întreaga economie a legii (art. 3, 19) rezultă că bunul de familie este

instituit de lege, iar nu de capul de familie. Singurul drept al acestuia și numai dacă face diligențele necesare, se rezumă la alegerea bunurilor cari vor fi cuprinse în fondatiunea familială.

Formula artico'ului traduce realitatea unei constituirii ex lege, prin aparența unei constituirii în temeiul voinței particularului, ceace nu corespunde tendinței tehnice moderne de a elimina ficțiunile.

2) Articolul obligă pe capii de familie să constituie bunul de familie în termen de 6 luni. După trecerea acestui termen capii de familie nu vor mai avea nici măcar facultatea de a constitui asemenea bunuri, căci doctrina și jurisprudența, chiar cea mai favorabilă clauzelor de inalienabilitate, nu le recunoaște validitatea decât dacă sunt stipulate pe timp mărginit. Pe de altă parte nici un text al proiectului nu prevede pentru viitorii capi de familie dreptul de a constitui bunuri familiare, după trecerea termenului de 6 luni. Dăt fiind că proiectul constituie o derogare de la dreptul comun al liberei circulațiuni a bunurilor, urmează ca în lipsa unui text formal, bunuri de familie nu se vor putea constitui decât înăuntrul termenului prevăzută de proiect. Aceiași soluție reese și din faptul că bunul de familie în realitate nu este constituit de voința particularului, ci de lege.

Astfel fiind, dacă bunul de familie constituie o instituțiune necesară sau numai fo'ositoare pentru consolidarea familiei, și trebuie să-l considerăm astfel de vreme ce se legitimează o asemenea instituțiune, se pune întrebarea de ce dreptul de a alcătui o astfel de fundațiune familială este limitat prin termenul de 6 luni ?

3) Expresiunea „capi de familie“ dat fiind că în dreptul nostru civil cuvântul „familia“ are nu mai puțin de 7 înțelesuri deosebite nu este îndestulător de precisă.

a) Dacă spre pildă familia este grupul alcătuit din tată, mamă și copii, capul de familie este tatăl, iar după moartea acestuia mama. În caz de divorț mama este oare cap de familie când copiii îi sunt încredințați ? Mama este cap al familiei când tatăl este absent sau interzis ?

b) Dacă familia este grupul celor uniți prin sânge sau prin adopție, capul familiei ar fi bunul sau buna ?

c) Familia înseamnă oare și familia nelegitimă ? Mama copiilor naturali ? Dar dacă aceasta s'a căsătorit poate și este oare obligată în calitate de cap al unei familii naturale să constituie un bun familie ? Iar în cazul afirmativ, prin aplicarea dreptului succesoral și al art. 14 din proiect, bunul de familie va putea fi atribuit unui copil născut din căsătorie. Ar urmă de aci dat fiind că și soțul mamei, în calitate de cap al familiei legitim este obligat să constituie un bun de familie, că în contradicție cu art. 4, anumite familii vor avea mai mult de un bun.

Considerând că este vorba de o obligație legală, textul ar trebui să determine cu precizie personale supuse acestei obligații.

Legea franceză din 12 Iulie 909 art. 3 poate servi de model în această privință.

4) a) Locuitorul din comunele rurale nu-și poate constitui un bun de familie decât dacă este proprietar a unor bunuri ce pot primi, potrivit proiectului această afecțiune. Redacțiunea ar trebui să exprime această idee.

b) Bunul de familie se constituie de capul de familie numai din averea sa ? Dacă bărbatul nu are avere și soția are ? (Cf. leg. franceză art. 3 al. 3).

Se pot concepe două soluțiuni: sau soția să fie obligată în acest caz la constituire, sau bărbatul să constituie cu consimțământul femeii. Dar această ultimă soluție nu ne pune în contradicție cu caracterul obligator al constituirii.

5) Al. 2 al art. 3 și partea finală a art. 4 ar trebui trecute în art. 1, constituind derogățiuni de la noțiunea capului de familie și de la obligativitatea constituirii.

Ad. art. 2.

1) Intre expunerea de motive și textul articolului este contradicție în ceea ce privește întinderea bunului de familie. Exp. de motive (partea a 3-a) arată că osebit de casă, grădina și livada alăturată, singur terenul cultivabil va putea atinge suprafața de 1 ha., pe când textul arată că întreg bunul de familie nu poate depăși suprafața de 1 ha.

2) Bunul de familie cuprinde obligator casa în care locuiește familia. Dacă valoarea acesteia depășește 200.000 lei bunul de familie se poate oare constitui? Trebuie oare să admitem că ceea ce este lovit de indisponibilitate este o valoare economică, sau dimpotrivă că numai forma de investiție a valorii economice — bunul — capătă calitatea de bun de familie? În primul caz ne-am găsi înaintea unei instituțiuni analoage valorii dotale incluse pe care jurisprudența franceză a consacrat-o în materie de dotă mobilă, instituție total necunoscută la noi. În cel de al doilea caz capul de familie este obligat să-și constituie un bun de familie și în același timp constituirea îi este interzisă.

3) Proiectul fixează întinderea bunului de familie la un ha., neadmitând o întindere mai mică decât atuncia când suprafața totală a proprietății nu ar atinge această cifră.

Ce se întâmplă însă în cazul când valoarea casei și a terenului ce o înconjoară cât și a unei livezi toate împreună nu ating decât $\frac{1}{2}$ ha., dar reprezintă o valoare de 200.000 lei. Textul prescrie că valoarea nu poate fi mai mare ca această sumă, și nici întinderea mai mică ca un ha. Contradicție insolubilă.

4) Cine evaluează valoarea bunului? O precizare analogă celei care figurează la art. 23, în materie de bunuri de familie urbane ar fi bine venită.

La ce moment se va aprecia valoarea bunului? O precizare în sensul art. 2 al legii franceze ar putea fi introdusă, adică valoarea se va aprecia la data constituirii.

5) Art. 23 dă creditorilor un drept de contestație asupra evaluării, în materie de bun de familie urban, de ce creditorii sunt lipsiți de acest drept în materie rurală?

6) Care este sancțiunea dacă constituirea bunului de familie nu întrunește condițiunile art. 1—2. Dacă spre pildă întinderea sau valoarea este depășită? Constituirea este nuă? Sau numai reductibilă?

Ad. art. 3.

Contradicție cu art. 22.

Constituirea nu se „face în mod gratuit”.

Ad. art. 4.

1) Contradicție cu art. 1. Capul de familie coindivizar este sustras dela obligația legală a constituirii.

2) Care este efectul juridic al consimțământului dat capului de familie de ceilalți coindivizari? Bunul de familie intră în patrimoniul constituentului? În cazul afirmativei coindivizarii vor putea oare urmări bunul de familie pentru plata prețului? Problema se pune în Ardeal unde neexistând privilegiul, art. 12 nu ar găsi aplicare. În cazul negativei, interpretare mai justă, dacă cetim art. 21, care vor fi raporturile juridice între coindivizari? (eșire din indiviziune, administrație, drept la fructe)? Prin aplicarea dreptului comun bunul de familie nu și-ar mai îndeplini menirea juridică aceea de a da o temelie stabilă intereselor familiei pentru că numai avea alt efect decât mărginirea dreptului creditorilor de a urmări patrimoniul debitorului.

Chestiunea ar trebui elucidată. (Cf. Cod. civ. elvețian).

Ad. art. 5.

1) Din singurul punct de vedere al științei și tehnicii juridice, singurul care intră în competența acestui Consiliu, este în afară de discuție că stabilitatea ordinii de drept se reazămă pe respectul drepturilor câștigate.

Proiectul dispunând prin art. 5, că constituirea bunului de familie va fi opozabilă și creditorilor anteriori constituirii, calcă acest principiu fundamental pe care toate legiurile

streine în materie de bun de familie îl consacră în mod formal: spre exemplu legea franceză 1909 art. 5 și 10; cod civil elvețian art. 351 și 352; legea maghiară XXXVI din 1920;

2) Inalienabilitatea și inezisibilitatea bunului de familie își produc efectele „dela data constituirii”. Care este acea dată? Constituirea și transcrierea în registru, constituiesc două momente deosebite (art. 21), ceea ce de altfel nu este în armonie cu sistemul cărților funduare. Ar urma că efectele constituirii se produc erga omnes dela data declarațiunii constituentului, ceea ce este contrar principiilor, de îndată ce s'a instituit un sistem de publicitate. Soluția corectă ar fi „dela data transcrierii în registru”. (În acest sens legea maghiară XXXVI din 1920; legea franceză art. 10 etc.).

a) Expresiunea „privilegiu” din alineatul 2 este improprie.

b) Dispozițiunile alin. 1, nu sunt aplicabile în cazurile prevăzute de alin. 2.

Prohibirea de a înstreina fructele este desigur o inadvertență. De asemenea și interdicția a le „ipoteca”. Nu poate fi vorba decât de inezisibilitate.

Redacțiunea ar trebui modificată în acest sens.

c) Ce „produse” se recoltează?

Ad. art. 6.

1) Potrivit proiectului, bunurile capului de familie se împart în două grupe: bunuri neurmăribile, și bunuri rămase gajul creditorului. Juridic: O reducere a garanției ipotecare. În aceste condițiuni se pune întrebarea de ce creditorul nu ar putea să urmărească pentru integralitatea creanței bunurile ipotecate rămase libere, astfel ca dispozițiunile art. 6 să nu joace decât în caz de neîndestulare.

2) Articolul nu vorbește decât de creditorii ipotecari. Ar trebui puse de acord cu art. 6, potrivit căruia dispozițiunile art. 6 s'ar părea că se aplică și creditorilor chirografari.

3) Criteriul pentru stabilirea cotei din creanța care revine bunului de familie ar trebui precizat. Se va raporta bunului de familie, la întreaga avere a debitorului, sau numai la averea ipotecată? Raportul se va stabili potrivit întinderii? Valorii în capital? Sau venitului? Credem că această ultimă soluție ar trebui să fie adoptată, dat fiindcă pentru cota bunului de familie, creditorul va fi plătit din venitul acestuia.

4) „Cu o dobândă de 12%”, chiar dacă nu s'a stipulat dobândă, sau s'a stipulat o dobândă mai mică?

5) Stabilirea termenelor se face „ținându-se socoteala de posibilitățile de desfăcere a produselor sătești”. Cum aceste posibilități pot varia în timp, ar trebui să se prevadă dreptul pentru judecător de a modifica la cererea părții interesate, măsurile ce a luat.

Ad. art. 7.

1) Cota din creanța corespunzătoare bunului de familie se va plăti din venitul acestuia; în ipoteză că sugestia ce am formulat ad. art. 6 p. 3, nu ar fi reținut, dacă bunul de familie nu produce nici un venit sau produce un venit neîndestulător, urmează că pe o parte creditorul este quasi expropriat fără indemnitate.

2) Care sunt drepturile administratorului? Este o urmărare de venituri? În acest caz, să se precizeze ținându-se seama de deosebirile de legislație.

3) În Ardeal există falimentul civil. Pentru această provincie administrația ar trebui încredințată curatorului.

4) În sfârșit, nu este contradicție între afectarea bunului nevoilor familiei pe de o parte, iar pe de alta afectarea veniturilor acestui bun, plății creditorilor?

Ad. art. 8.

1) Care este situațiunea creditorului ipotecar, sau chirografar care nu a produs creanța sa în termen? Este decăzut din drepturi? Ar trebui să se precizeze.

2) Ce va face judecătorul dacă creanța este contestată de debitor? Va judeca în fond, indiferent de valoare?

3) „Teren și imobil”. Și terenul este imobil.

Ad. art. 10.

1) Proiectul prevede că sentințele tribunalelor pot fi atacate cu recurs în „condițiunile” prevăzute de legea Curții de Casație.

Ceeace se urmărește este a se declara aplicabile recursurilor, dispozițiunile art. 30 din legea C. C. C., care prevede „imprejurările” pentru care se poate cere casarea unei hotărâri.

Ar fi nemerit să se întrebuințeze aceeași terminologie ce se întrebuințează de Curtea de Casație.

2) Trebuie de asemenea să se prevadă cu ce procedură va judeca Curtea de apel, cu procedura din legea Curții de Casație sau cu procedura ce constituie dreptul său comun; aceasta cu atât mai mult cu cât sunt legi speciale care au extins dispozițiunile procedurale din legea Curții de Casație, pentru judecarea recursurilor de competența Curților de apel.

Ad. art. 12.

1) Pentru a evita nedumeriri proiectul să precizeze, care anume dispozițiuni nu se aplică privilegiatilor.

Ad. art. 13.

1) Proiectul prevede dreptul soției supraviețuitoare la folosința bunului de familie. Ceeace s'a urmărit în țările unde bunul de familie a luat naștere, este asigurarea hranei zilnice și locuință stabilă pentru soție și copii. Presupunând că cel care constituie bunul de familie, la moartea sa are copii minori din o primă căsătorie și văduvă din a doua căsătorie, dacă defunctul nu mai are alte bunuri, minorii din prima căsătorie se văd îndepărtați de la bunul ce constituie întregul patrimoniu succesoral, de văduvă. În numeroase cazuri, copiii își vor vedea știrbită rezerva prevăzută de drept comun.

Ar trebui conciliate atât interesele văduvei cât și interesele copiilor, fără aceasta scopul urmărit de legiuitor nu ar putea fi atins, o parte din familie, copii fiind îndepărtați de la folosința, chiar a adăpostului ce urmărește a se acorda membrilor familiei.

Ad. art. 14.

1) Art. 13 pune principiul că bunul de familie nu poate fi transmis de cât la moartea proprietarului. Cu toate acestea art. 14 prevede că transmiterea bunului se poate face prin acte de donație. Un act de donație, care să dea posibilitatea transmiterii bunului la moartea proprietarului, ar fi un act de donație *mortis causa* prohibit de legiuirea vechiului regat, dar permis de legiuirea din teritoriile unite.

2) Este necesar să se lămurească dacă bunul de familie poate fi transmis și pe calea *contractului de moștenire*, instituțiune cunoscută în legiuirile ardelenă și bucovineană.

3) Bunul transmis *mortis causa*, păstrează care calitate juridică de bun de familie? Problema se pune mai cu osebite dacă bunul a fost lăsat prin testament unei persoane juridice, spre pildă unui așezământ de binefaceri.

4) Finalul alineatului 2 „**În caz de paritate atribuirea bunului se va face prin tragere la sorti**”, trebuie înglobat alin. prim, fiind în legătură imediată cu situațiunea soluționată de acel aliniat, pentru cazul înțelegerei dintre moștenitori sau a formării unei majorități în vederea atribuirii bunului.

5) Proiectul prevede plata suitei către ceilalți moștenitori în termen de maximum de 5 ani. El nu prevede ce se întâmplă în cazul când debitorul nu este urmărit cu plata. În această situațiune potrivit principiului înscris la art. 5 bunul nu poate fi urmărit. Legea agrară s'a oprit la soluția atribuirii lotului unui alt moștenitor.

E necesar ca proiectul să determine care sunt drepturile

creditorului fost coproprietar, în cazul când debitorul nu plătește sulta.

6) Prospectul deschide cale de atac împotriva hotărârilor judecătorești, care fixează despăgubirea cuvenită celorlalți moștenitori, cât și a condițiilor de plată.

Presupunem că judecătorul a atribuit bunul de familie moștenitorului care a întruinit mai multe adeziuni, dar aceasta a făcut-o nu la al treilea termen cum prevede proiectul, ci la un termen anterior; în această situațiune de ce să nu se poată ataca hotărârea judecătorească de atribuire?

Ad. art. 15.

1) În cele trei cazuri prevăzute de articol, creditorii posteriori constituirei bunului de familie îl pot urmări prin derogare de la dispozițiunile art. 5. Socotim că derogarea ar trebui să se întindă și asupra creditorilor anteriori care au consimțit împrumutul pentru scopurile arătate în art. 15. Anterioritatea titlurilor nu poate constitui o cauză de defavoare.

2) Bunul de familie, fiind o masă de bunuri afectată nevoilor familiei, ar trebui specificat că va putea fi urmărit pentru plata pensiunilor alimentare prevăzute de dreptul comun.

3) Termenul de 5 ani prevăzut de proiect este prea scurt pentru a permite achitarea a 50% din valoarea bunului de familie și dobânzilor, numai din venitul acestui bun. Faptul că sulta datorită copărtașilor în ipoteza prevăzută de art. 14, trebuie plătită în termen de 5 ani, nu implică adoptarea aceleiași termen obligator și pentru împrumutul ipotecar.

4) Expresiunea „cu **consimțământul** judecătorului” este improprie, ar trebui înlocuită prin „cu autorizațiunea judecătorului”.

Ad. art. 17.

Prevăzând privigherea directă a judecătorului asupra registrelor instituite este necesar ca registrele să fie ținute la sediul însăși al judecătoriei, pentru a da posibilitatea unui control eficace.

Ad. art. 18.

Distincțiunea pe care dispozițiunea articolului o face între tutori legali și cei dativi sau testamentari nu se justifică prin nimic întrucât puterea de reprezentare a tutorilor este întotdeauna aceeași indiferent de modul cum au fost investiți cu sarcina tutelei.

Ad. art. 19.

Prevăzând dreptul de contestație, trebuie pus în armonie cu legislațiunea din Ardeal și Bucovina care nu cunoaște această cale de atac; să se prevadă care sunt căile de atac împotriva hotărârei date asupra contestației.

Ad. art. 22.

Instituindu-se obligațiunea unei taxe de 200 lei, este necesar să se prevadă dacă neachitarea ei are vre-o înrăuire asupra procedurii constituirei bunului de familie.

Ad. art. 23.

1) Observațiunile prezentate sub art. 5, privitor la respectarea drepturilor câștigate capătă o deosebită gravitate în ipoteza art. 23.

Din aceea că în materie de bunuri rurale de familie, constituirea lor are caracterul unei obligațiuni impusă tuturor domicilianților în comune rurale, rezultă că această constituire răspunde nu numai interesului familiei, ci și interesului general al colectivității. S'ar putea încerca pentru această ipoteză justificarea ținării drepturilor câștigate. În cazul prevăzut de art. 23, constituirea fiind un simplu drept iar nu o obligație, nu mai poate fi vorba de interes al colectivității și prin urmare nu se mai vede puțința de a justifica abaterea

dela principiul respectului datorit drepturilor câştigate. Se acordă debitorului dreptul de a sustrage, prin act de liberă voinţă, urmărirea creditorilor şi în fraudă drepturilor acestora o parte a bunurilor sale, fără ca creditorii să se poată apăra prin acţiunea pauliană. Căci nu este vorba de o înstrăinare.

Ad. art. 25.

Formula „orice executare este suspendată” depăşeşte prin consecinţă scopul urmărit :

1) Se suspendă oare şi executarea bunurilor unei persoane care nu este cap de familie, şi care prin urmare nu poate constitui un bun de familie ?

2) Suspendarea se aplică oare şi creditorilor privilegiaţi, inclusiv fiscul, pentru plata impozitelor ? În acest caz suspendarea ar veni în contradicţie cu art. 12, care permite acestor creditori urmărirea bunului de familie după constituirea lui.

3) Suspendarea se aplică şi în comunele urbane ? Adică pentru a îngădui constituirea facultativă a câtorva bunuri de familie se va scoate de sub urmărire toate bunurile urbane ?

4) Urmărirea este suspendată până la constituirea bunului de familie în termen de 6 luni. Dacă constituirea nu a avut loc în termenul arătat, din neglijenţa părţii sau din lipsă de timp a judecătorilor, supra încărcăţi de îndatoriri, urmărirea va putea fi reluată la capătul celor 6 luni, sau va continua să fie suspendată până la constituirea bunului ?

Proiectul ar trebui să precizeze.

Cu aceste sumare observaţiuni, consiliul dispune restituirea proiectului.

Preşedinte. (ss) **Ştefan Laday.**

Consilieri permanenţi. (ss) **M. Măgureanu, Al. Degeanu, Al. Vărzar.**

Eternul sbucium, eterna durere a omenirii în mersul ei către realizări respectuoase de cinste, de adevăr şi dreptate, mereu în căutarea unor conţinuturi noi pentru veşnicul ideal al dreptului.

Căci Vasile Bălăşescu era după cât cunosc, dintre judecători pentru care o petiţie, o cerere în justiţie însemna o lacrimă de durere omenească.

Şi grea şi obositoare este munca unui astfel de judecător care trebuie să retrăiască pe rând substratul sufletesc al cauzelor diferite judecăţii lui, şi apoi retras în adâncurile fiinţei sale să simtă, să înţeleagă şi să prindă de partea cui stă dreptatea, iar în urmă să vadă în ce măsură în sistemul legislaţiei a jurisprudenţei şi al doctrinei, această dreptate poate fi acordată.

Şi când obosit de trudă de neprihănit sbucium în tumultul vieţii biciuite de interese, simţea puterile slăbite, se retrăgea aici în liniştea sănătoasă a acestui sat, unde crescuse şi trăgea noi energii născătoare de robuste şi tinereşti avânturi.

Şi acum când pământul care l'a ridicat şi l'a susţinut, stă deschis pentru a primi restituirea rămăşişelor vieţii lui, când tânguiea psalmistului, răsună mai tulburător în profunzimele fiinţei noastre, arătând că totu-i cenuşe şi pulbere, îmi vine în minte înţeleapta cugetare a robustului spirit popular: lemn bun sau lemn rău, aceeaşi cenuşe, dar nu aceeaşi flăcără.

Da viaţa lui Vasile Bălăşescu a fost izvor de mângâiere şi de lumină. Mângâiere pentru cei înlăcrămaţi după dreptate şi lumină pentru magistraţii mai tineri care l'au cunoscut şi în sufletul cărora conştiinţa lui îngheţată de misterile morţii, va continua să trăiască realizându-se astfel şi după moarte, căci nu totul îi nepieritor din viaţă.

V. I. MELINTE,

Procuror Tribunalul Buzău.

Discursul rostit de D-I Melinte, Procuror Trib. Buzău, la înmormântarea lui V. Bălăşescu Consilier la Înalta Curte de Casaţie

*Indurerată Doamnă şi Familie,
Intristată Adunare,*

Am tristă ocaziune de a lua parte la înhumarea rămăşişelor ilustrului înalt magistrat *Vasile Bălăşescu*, şi ţin să-i spun câteva cuvinte de ultim salut din partea generaţiei mele de tineri magistraţi.

Destinul nepătruns al existenţei omeneşti care ne cerne mereu, desfăcându-ne unul câte unul din legăturile vieţii, a desprins în chip neîndurător şi prea de timpuriu şi pe Vasile Bălăşescu.

O viaţă sfârşită! Ce amar prilej de reflecţii şi de adânci turburări.

Dacă este adevărat că în preajma sfârşitului, şirul anilor se desface şi omul vede defilând pe dinaintea sa pe o pânză albă de cinematograf, înlănţuirea actelor de viaţă, cu tot ce au avut mai pronunţat în ele şi retrăeşte din nou substratul lor sufletesc, — emoţii, sentimente şi sguđuiri de viaţă interioară — atunci amar trebuie să fi fost şi acest din urmă moment după cum grea şi plină de încercări i-a fost viaţa de mare judecător.

Se va fi văzut, tânăr ca şi noi cu sufletul pulsând de mari avânturi, încălzit de idealuri generoase, elocotind de energie şi veşnic chinuit de ceea ce se poate realiza din dreptatea omenească întrezărită *dincolo* de realizările pozitive ale vieţii juridice? Se va fi văzut apoi în rândul magistraturii înaltei, lucrând pentru stabilirea şi coordonarea înţelesului unor norme, pentru fixarea unor principii care uneori lovesc suflete curate, sacrifică cauze cinstite înfrângând dreptatea omenească.

TRIBUNALUL BRAŞOV. S II.

Audienţa din 24 Septembrie 1929

Preşedenţia d lui Dr. Aug. Seid, judecă'or.

E. V. inculpată pentru infracţiunea prevăzută de art. 92 din codul contravenţiilor

Sentiţa penală No. 3519

Practică ilicită a medicinei, chirurgiei sau dentistici cei. Masagii practice asupra unei lehuze de o moaşă. Operaţiune rezervată exclusiv medicului. Art. 92 din codul contravenţiunilor.

Săvârşeşte o infracţiune, sancţionată de art. 92 din codul contravenţiunilor, moaşa care practică masajii asupra unei lehuze, operaţiune rezervată exclusiv medicilor, mai cu deosebire în cazurile când pacienta suferind de varice, operaţiunea masajului, executată de o persoană fără experienţă şi ştiinţă profesională necesară, i-a agravat boala.

Tribunalul,

Având în vedere cuprinsul actului dela dosar şi instrucţia orală urmată în faţa Tribunalului Braşov secţia II.

Se constată în fapt, că E. V. moaşă din comuna Purcăreni, în timpul când victima F. I. a născut un copil în ziua de 20 Sept. 1928 în a patra zi, i-a aplicat masaje pe tot corpul, fapt ce nu intră în atribuţiunile ei şi care după declaraţiile medicilor a agravat boala. Acuzata recunoaşte fapta, declară, că nu e vinovată şi că a fost chemată de soţul victimei.

Considerând, că din concluziile medicului legist ataşat la dosar, din depoziţia d-lui Dr. Flechtenmacher şi a medicului Dr. Nema, care declară că victima a suferit de varice, rezultă că în esemenca caz nu se face masaje, fiind de natură a agrava boala.

Că, acuzata deşi este moaşă cu diplomă şi deci trebuia să ştie care sunt îndatoririle care intră în atribuţiunile ei, cu

toate acestea a făcut lucrări cari sunt de atribuțiunile medicului.

Astfel acest fapt constituie o contravenție prevăzută de art. 92 din codul contravențiilor și întrucât a fost găsită vinovată pentru acest fapt, i s'a dat învinuitei o pedeapsă corespunzătoare.

S'a aplicat maximul pedepsei, fapta ei fiind gravă.

Că deci Tribunalul condamnă pe acuzata la o amendă de...
(ss) Dr. August Seid, Dr. Baiulescu.

NOTA. — Speța soluționată de Tribunalul Brașov secția II-a este următoarea: Victima F. I. a născut un copil în ziua de 20 Septembrie 1928 și la 4 zile dela naștere i s'a produs o flebită, iar a 5-a zi a chemat pe moașa E. V. care i-a făcut masaj în regiunea gambelor, în dreptul flebitei și în urma acestui tratament maladia s'a agravat, cuzând moartea pacientei.

Medicul legist care a făcut autopsia precum și medicul curant ce a fost chemat în ultima zi când victima era în agonie, au constatat că numita moașă trebuia să facă masaj, întrucât acest tratament a agravat maladia, pentru că din flebită purulentă s'a răspândit toxinele în tot organismul victimei.

Medicii au mai constatat că acest tratament nu intră în atribuțiunile unei moașe.

Tribunalul Brașov a considerat că acest fapt constituie o contravenție prevăzută de art. 92 din codul penal al contravențiilor.

Art. 92 din codul contravențiilor prevede că se va pedepsi cu amendă până la 2000 lei: a) acel ce fără autorizare regulată săvârșește pentru plată sau recompensă, vre-o lucrare de medic, chirurg sau dentist, precum și acel care în localități unde sunt medici, mameși sau moașe, când aceștia nu sunt împiedicați, săvârșesc vre-o lucrare de mameși.

Credem că nu este aplicabil art. 92 din codul contravențiilor.

Potrivit art. 291 c. p., cea persoană care a pricinuit moartea vreunui individ prin nepricepere, neglijență la îndeplinirea misiunii sau profesiei, prin călcarea regulilor acestei misiuni sau profesii, se pedepsește cu....

Prin urmare elementele constitutive ale acestei infracțiuni sunt: 1) Un fapt material (moartea) și 2) o culpă a autorului.

Culpa sau greeșala este un act sau o omisiune ce poate să producă unei persoane leziunea unui drept, însă fără intențiune de a face rău.

După Savigny, orice infracțiune presupune dolus sau culpa. Jurisprudența belgiană s'a pronunțat în sensul asimilării culpei levissime cu celelalte culpe în infracțiunile culpoase. (I. Tanoviceanu, vol. I, pag. 636 pt. 555).

Astfel culpa poate să consistă în săvârșirea unui fapt (culpa în comitendo) sau poate să provină din cauza unei omisiuni esențiale (culpa în omitendo) sau poate să fie consecința unei greeșeli profesionale (culpa profesională).

Domeiul culpei civile (contractuale și quasi delictuale) se întinde pretutindeni unde există un rezultat dăunător, dar sfârșește acolo unde legea penală a înglobat un atare rezultat în cadrul ilicitului penal (vezi nota publicată în *Jurisprudența Generală* la no. 787, pag. 787 de Vintilă Dongoroz).

Deci nu există două feluri de culpe, civile și penale, există numai o singură culpă.

Chestiunea culpei profesionale se poate extinde în exercițiul oricărei profesii, exemplu la medici, arhitecți, ingineri, farmacisti, moașe, etc.

Responsabilitatea medicală este după Lacasagne,

obligatiunea pentru medici de a suferi consecințele ori căror greeșeli comise de ei în exercițiul artei medicale, greeșeli cari pot aduce o dublă acțiune civilă și penală.

Responsabilitatea medicilor nu este legiferată în mod special în Ardeal, precum și nici în vechiul Regat, Franța și multe alte state.

Jurisprudența franceză și germană a stabilit limitele responsabilității medicale prin aceia, că cercetează dacă tratamentul aplicat era cel indicat de regulile științei medicale, în afară de prejudiciul ce l-a cauzat medicul prin greeșala sa.

Cu privire la atribuțiunile profesionale ale moașelor, în Ardeal, este un ordin circular no. 95.000 din 3 Oct. 1902 al Ministerului de interne ungar, care prin art. 12 impune moașelor să nu prescrie tratamentele medicale, fie interne, decât numai cu avizul medicului curant.

Unii autori sunt de acord, că greeșala morală, care rezultă din ignoranța profesională, constituie o nedibăcie și în atare caz agentul este responsabil. (Cheveau et Hélie, IV, 1420. Garaud, IV, 421, sau ed. II-V 1785).

După cum am arătat mai sus, că moașa E. V. a întrebuințat un tratament medical, ce nu intră în atribuțiunile ei profesionale, iar moartea victimei s'a produs din cauza greeșitului tratament.

Violarea sau neobservarea regulamentelor, constituie de cele mai multe ori, o contravenție pedepsită de lege, chiar atunci când nu a rezultat nici un prejudiciu. (Garraud, V, 422 sau ed. V. 1787).

Prin expresiunea regulament putem înțelege și ori ce ordin ce este dat de către o autoritate cu caracter administrativ, ce prevede anumite restricțiuni ce urmează să fie respectate, spre a nu se aduce o abatere bunului mers al serviciului public.

Că, întrucât această moașă nu a respectat obligațiunile ce i s'a impus prin ordinul Ministerului de interne, a comis o abatere gravă dela îndatoririle sale profesionale, care abatere constituie o **contravenție pedepsibilă** de art. 92 din codul contravențiilor.

Astfel contravențiunile prevăzute de codul penal ar putea fi considerate ca o neobservare a regulamentelor justificând aplicarea art. 319 c. p. francez (art. 291 din codul penal din Ardeal), (code penal annoté par E. Garçon, vol. I, ed. 1901—906 pag. 777 no. 23).

În art. 248 din codul penal din regat precum și în art. 319 din codul penal francez nu se vorbește și de culpa profesională ce poate să producă moartea vreunei persoane.

Cu toate acestea în noțiunile de nedibăcie, nesocotință, nebagare de seamă, neingrijirea sau nepăzirea regulamentului ce le prevede art. 291 c. p. din Ardeal se va putea extinde și culpa profesională, implicit și dispozițiunile art. 92 din codul penal al contravențiilor.

Tratamentul greeșit pe care învinuita l'a aplicat victimei, a produs moartea ei, iar consecințele acestei culpe, a adus și un fapt material — moartea — al doilea element esențial cerut de art. 291 c. p.

Chiar dacă am admite în sarcina victimei o culpă, această împrejurare nu scuză pe infractor de culpa lui proprie, care constituie prin ea însăși o activitate ilicită penală suficientă, pentru a creia imputabilitatea. (I. Tanoviceanu, tratat de drept și procedură penală, vol. I, pag. 650, no. 572).

Prin urmare, infracțiunea ce a săvârșit-o învinuita, intrunește toate elementele delictului prev. de art. 291 c. p. Ard. (omor prin imprudență).

VIRGIL I. IONESCU,
Procuror Trib. Brașov